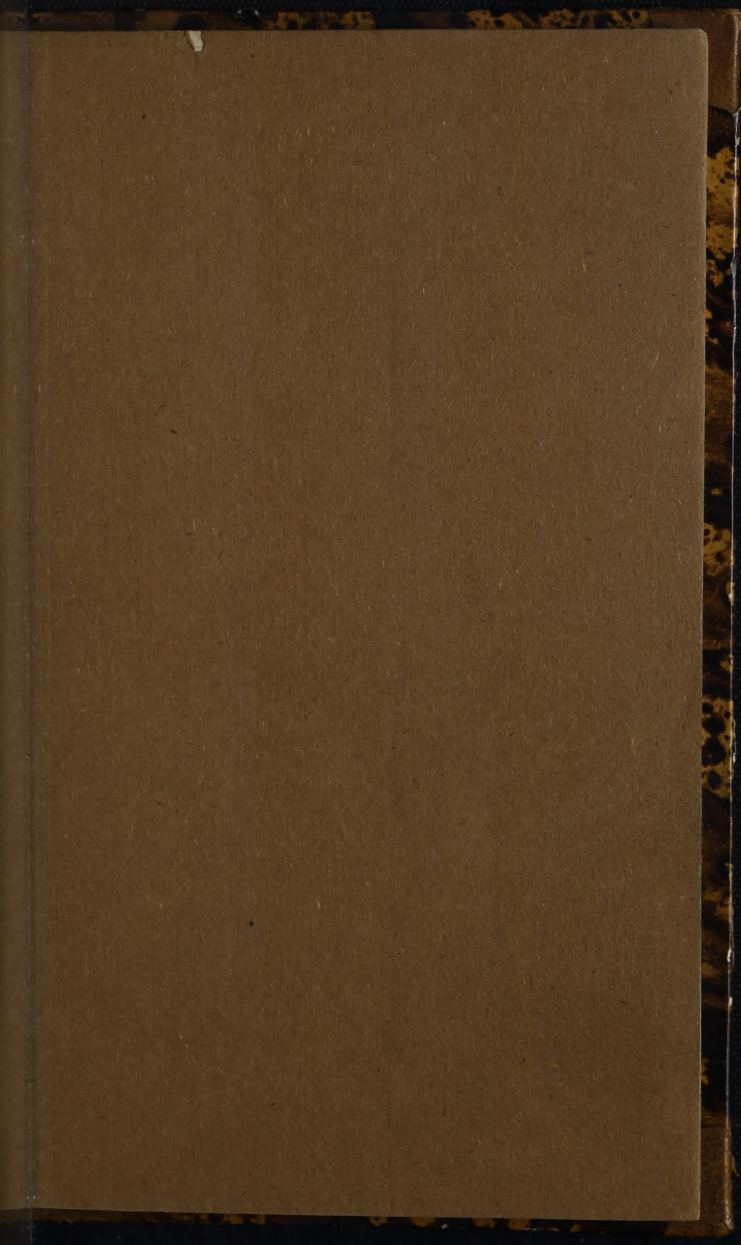


R. M. R. I.

1198.

1. p. d.

(Teljes.)





Bib. Lat. Scripta

1<sup>us</sup> Oeconom. Veteri:

2<sup>us</sup> Philo. & Economie.

1198



456







L O V Á K  
 ORVOSSÁGOK  
 SZEPÜJ KÖNY-  
 VETSKEJE.

Mellyben sok-féle próbált *Experi-*  
*mentumok* és Orvosságok találtnak, kiket  
 Török, Magyar és Német Országokban lakó  
 Fejedelmeknek és Nagy Uraknak udva-  
 riban őszve-szedegertett,

A Brandeburgomi Herceg fő Lovász Mestere,

T S E H M A R T O N.

Mostan penig Magyarul ki-nyomtatott:



L Ö T S E N , B R E W E R S A M U E L ,

1 6 7 6 . E s z t e n d ő b e n .



## E L Ő L - J A R O B E S Z E D.

**M**időn edgykor így gondolkodnám magamban,  
hogy Magyar-Országban is sok Főfő Urak  
völhának, kik az Equitatiokban igen gyönyör-  
ködnek, és szüntelen foglalatofok is. Es így a-  
doknak kedvéért le-írnám valamellyeket edgyút-  
másutt is forgásomban láttam és hallottam, ugy-  
mint némellyeket itt Magyar Országban, némel-  
lyeket rész szerént Török-Országban, (mint hogy  
életlenül Eger alatt el-fogattattam völe, és szin-  
tön onnét Constantinápolban vitettettem, de onnét  
Ben tsudálatos-keppen ki-szabadított,) és ennek  
ánna nagy Német-Országban való lakásomban-  
sokat experialtam mind ez ideig. Jonak itélém  
zért hogy en el ne rejteném az én kis Tudományo-  
mat, hanem Nap-fenyre botosztanám az Olva-  
dnak kedvéért, mert eszemben vövéim, hogy  
ut kivált-keppen Magyar-Országban igen-igen  
szükséges volna ez illy Lo Orvosságos Könyvets-  
. Azért itt rövidségnek-okaért, elő nem-  
számlálom az én sok helyeken és Országokban-  
való jártomat és költömet, mert az magában

meszsze ki-terjedne. De ez mellett az ilyen.  
Könyvekben gyönyörködő és mulatozó kegyes Ol-  
vasót kérem szeretettel, hogy ez kis munkámas  
vegye jó neven.

Ezeknek-utánna, az mindenható és minde-  
nekre kegyessen gondot viselő Istennek, minden  
időbeli kegyes gond-viselése alá ajánlok,  
mindeneket én:



TSEH MARTON.



Figura

**Figurája, avagy ki ábrázolt Bélyege,**  
 hogy miképpen és mitsodás belyen kell az Lovon  
 Ereket vágni: az ABC-szerint egymás  
 után rendel meg-találod.

- A.** Ereket az fülökben, azért vágattatnak elsőben midőn fülei evelednek, az után, midőn az nyaka el-tekeredött.
- B.** Ereket az homlokán, jó vágatni, midőn az Lo meg szédül avagy meg-bódul. *Item*, midőn az feje fáj, és mikoron *fluxus* ki-folynak.
- C.** Ereket az szemek fölött és alatt, jó vágatni az szemnek homályosságaért.
- D.** Ereket az orra fölött, szolgál az Cholera betegség ellen; *Item*, Fő-velő fájás ellen.
- E.** Ereket az inyen, harmadik gyökérnek neveztetik ezt jó ereztetni midőn az Lo meg-hevül, vagy az fok ételtől meg-zabállik.
- F, G.** Ereket az Nyelv fölött és alatt, jó ereztetni, midőn az Lónak torok-gyíkja vagyon.
- H.** Ereket az nyakan, szolgál gölyváságról; *Item*, tüdő és máj fogatkozásáról.
- I.** Ereket az szügyeben, szolgál sárgaságról.
- K.** Ereket az sereny fűsőin, hasznos ereztetni akkor, mikor az abrakot meg nem emésztheti.
- L.** Ereket az hajlason kell ereztetni, ha az Ló meg-ütkezött.
- M.** Ereket az térdgyén jó vágatni, midőn az Ló lábai dagadoznak.
- N.** Ereket az térd alatt, jó meg-vágatni impok ellen.
- O.** Ereket az Izáran, kit teke érnek hinak, jó meg-ereztetni az rusnya varas és csoportos lábért.

- 6
- P. *Er* az fűső és nyaka között, jó meg-eresztteni, az  
fok ételből való zabállodásért.
- Q, R, S, T. Azokat az *Ereket* jó meg-eresztteni az lá-  
bokban való minden-féle nedvességek ellen.
- V. *Er* kapta alatt, ki gyamoly érnek nevezetik, jó  
meg-eresztteni aztellyes körmű lovaknak.
- X. *Er* az oldalban, farkantyú érnek nevezik, jó meg-  
vágatni az nagy munkában el-hevült lovon.
- Y. *Er* az vékonyán, az kővér lovakon kell ereszteni,  
midőn az kővérseg bennük meg olvad.
- Z, AA, BB. Ezeket az *Ereket* jó meg-eresztteni, mi-  
dőn az lónak szerfzama meg-dagad.
- CC, DD, EE, FF, GG, HH. Meg-probáltatott do-  
log ezeket az *Ereket* meg-eresztteni, mikor a' lo  
igen el-szágultatott, az nedvesféges folyásokat  
ezzel belőle ki-vonni.
- II. Az *Er* hátulso térdgyén, rokkant érnek nevez-  
tetik, mikor az Ló igen el-szágultatott, jó ezt  
meg-vágatni, probált dolog.
- KK, LL. Jó meg-eresztteni ezeket az *Ereket*, midőn  
az Ló hátuljának béle meg-evesedik.
- MM. *Er* az keresztsonon, jó meg-eresztteni, mi-  
dőn valamely Ló meg-sérszik.
- NN. *Er* elől az hát Gerintzin, az az, az lapotzkák  
között való *Er*, jó meg-eresztteni, midőn vala-  
mely lovon *Scerbutum*: az az, sok ártalmas ned-  
veség miatt való veszedelmes betegség va-  
gyon.

SSSS(O)SSSS

Fe-



*Jegyei mi legyen az Lónak, hogy ha-  
nyad fő legyen, és miről ismerheted-  
meg, rendel itt fel-találod.*

**E**lsőben, mikor az Ló harmad fő, akkor az első fogait ki-toldogallya, és nevel végső fogakat, és az után mikor negyed fő leszén, hasonlóképpen toldogallya-ki az első fogait, és azok mellett horgokat nevel, mikoron az ló ez jegyeket négy esztendeig nyílné, ugyan ezen jegyeket egész heted főig megtartya; az után midőn az ló nyolczadik esztendőben fog járni, el-kezdi az fekete punctumokat, mellyek az két első fogain vadnak, rágdogalni, és kilencedik esztendőben nagyobb részét az fekete punctumoknak le fogja rágni; de tizedik esztendőben az ló teljesen feleggel mind az két fogairól a' fekete punctumokat le rágja annyira, hogy többé meg nem ismerhetni őket; ezek azért a' jegyek, hogy tiz esztendeig az olóvat meg-ismerhetni, de az után nem; hanem ha valaki ugyan jól értene a' lovakhoz, és valami más jegyről valamit szólana hozzá, mint némely lovaknak a' horgas fogok mellett jegyek vagyon, de azok gigen tsalárdok, mert némely ló az hegyes horgokat húsz egész esztendeig-is megtartya, úgy hogy sokan meg-is igazodhatnak-el rajta.

Némely lovak egy részént széles horgokat nevelnek, és tiz esztendőnél fogva egész húsz esztendeig úgy maradnak az ollyak, némelylek azokra vigyázván akarnak el-igazodni, de azok által sokan meg-szalatkoznak,

### *Lovak Orvossága*

Némellyek ezen is akarnak el-igazodni, hogy ha a' lonak a' izemei felett mély lyukak vadnak, de ez a' jegy tsak semmi, én azt nem tartom bizonyos jegyek, és hejában való dolog, mert némely ló mikor már tíz esztendőben jár, és izemei felett be-esett lyukak vadnak, tehát azt jegyzi, hogy annak kantzája venlotól magzott volt, és az a' ló attól úgy esett, mint hogy a' nélkül is a' venlovaknak folyó izemei és ősz-tőver fejek vagyon, mind azáltal némely lonak az nem árt, ha szintén izemei felett lyukak vadnak is, és ha nem igen ékes is.

*Továbbá, mikor az Ló két esztendő, miről  
ismérhetni meg, és mennyi nagyság-  
ra fog nőni.*

Az ló midőn már két esztendő, nem nőnek néki a' lába izárai, hanem úgy meg-állapodik, valamennyit a' két esztendő alatt nőttenek, azért egy fonalat kell venni, melly fonallal kell mérni az hátulso térdtsont alatt el-kezdven az hajlásig, és ugyan azon mértékkal mérd az hajlásnál el-kezdven fenn az háta gerintsíjig, és onnet azonnal meg-tudod, hogy szintén annyi magasságnyra fog nőni, valamennyit két esztendőig a' izára nőtt, 6. esztendő alatt teste magassága, de annak utánna többet nem nő, akkor ősz-tán eszedben veheted, az mértéket elő véven, hogy a' ló teste annyi magasságnyra nőt, így azért ha ki meg-akarja tudni ez dolgot, így kell meg-probálnia, mennyi magasságu lesz a' ló 6. esztendő alatt.

*Mikoron te valamelly Lovat curálni  
avagy gyógyítani akarnál,*

Midőn

Midőn te valamely lovat *curálni* kezdész, elsőben elzedben kell venni, és dolgodat úgy rendelni, hogy te edgyik orvolságból, se másikból többet se kevesebbet ne végy, hanem tsak a' mint a' szükség kívánja: mivel az oktalan hús-is magában többet nem kíván, hanem tsak annyit a' mennyi a' fogyatkozás és hiba.

Másodszor, szükség a' lovon való betegséget meg-tudnod, hogy ha *curálhatni* leheté avagy nem, mint mikoron valamelly lonak tüdeje és mája rothadna: demindazáltal ez-is nem olly gyógyulhatatlan nyavalya, tsak ember idején hozzá lásson.

*Miről kell ismérned midőn az Lonak ilyen betegsége vagyon.*

Az mely lovakon ez betegség vagyon, midőn járnak, az orrok lyukait igen ki s-bé-vonnyák, és szüntelen viz foly ki az orrokból, a' nyelvek pedig mindenkor száraz, nehezen lehellenek, az abrak penig torkokból bűdös szaggal vízfíza fordul, és járásokban rövid lélegzetűek.

*Recepta, miképpen kell curálnod ezt az betegséget.*

Elsőben végy más-felfont májfű virágot,

felfont tüdő fűvet,

felfont Gentiánát,

felfont foenum Graecumot,

felfont Ferske fű gyökeret,

8. lot Cuckor kandiát,

8. lot édesfű, és két 10 marok árpat,

Mind ezeket két kőből Borban jól meg kell főzni, és minden reggelez itatás előtt ebben kell innya adni, az torkában töltvén egy mézszelénit, és két óráiglan arra éheztetni, annak utánna Hold-fogytára azon a' lovon két tsőrtőrtőkőkön egymás után a' tüdő és farkantyú ereket meg kell vágatni, és újjagyagot, hamut és sórt egy egy marokkál kell venni, és a' vérét azokra kell hadni folyni, az után jól őszve kell őket egybe gyurni, mint egy téstát, és kenyérformán a' kementzében meg-sűtöni, az után az lo elött való szénás lajtorjára kell kötni, kit hogy mindenkor nyaldogallyon, és így ismét a' lónak tüdeje, és mája fog száraddogalni. Mind ezek meg-lévén, az után ismét kell vened:

2. icze Tejet,

2. marok keserű Vizi salátát,

2. lot Roka tüdőt,

2. lot Farkas májat,

1. marok Ports füvet,

Téjben kell ezeket meg-főzni, és a' lónak négy reggel edgymás után az itatás előtt, a' torkában kell tölteni, és így el-hidd, hogy az a' lo ismét jó tüdejű és máju léfzen, hogy ha teletéb el nem hatalmazott rajta az a' nyavalya.

*Miképpen tudhatni meg, hogy ha az Ló jó úton jár-e vagy egészséges.*

Hogy hata úton jár-e, és valahol istállóban bé vizsgálod lovadat, ki az orrát erőssen fuja, és tiszta lehelletű, és az alatta való szalmában észik, meg-is hever abban, mihelyt a' nyereg le-vétetik róla, és ha fel kell

ismét az orrát fuja, az ilyen lovak igen frissek, egészségesek és jó járók, a mely embernek ily lova vagyó, megálhat véle.

*Az Ménes zartásról, Ménes Lonak mitsodásnak kell lenni, kit a Ménesben akarnak bontatani.*

Elsőször, tiszta szájunak.

Másodszor, szép nagy szeműnek.

Harmadszor, szép kartsu fejűnek.

Negyedszer, hegyes fulűnek.

ötödösör, sima száru lábunak.

Utolszor, magával hozta gánts nélkül valónak.

*Az magával hozta gántsok ezek, kiket vagy az Kantzáról vagy a Mén lotól vészen.*

Elsőben, Szalonna nyaku.

Másodszor, Hertelen álló.

Harmadszor, Késlelő.

Negyedszer, Sziv verő, vagy dobogo.

ötödösör, Taknyos.

Hatodszor, Fügőnyaku, vagy szomorú.

Hetedszer, Kő-monyas.

Nyolczadszor, Folyo epű.

Kilentzedszer, Holt teterű.

Tizedszer, Tellyes kőrmű.

Tizen edgyszer, Hogy e' világra magával valami nővést nem hozott.

Mind ezek mellett azt is kell eszedben venni, hogy a Mén lovon más egyéb gánts is ne találtaflek, a' kit magával nem hozott is: mint meg nyilazas avagy zaballás, Avagy szemeiben meg-ütött; és ezekhez

hásonlogánts benne ne találtaflék. Ha azért a' lovon a' fellyül meg-nevezett nyavalyak nem találtnak, el ne vessed, de sőt inkább a' ménesben bortsáflad.

*Ha azért te illy jó és fő ménes Lora találasz, és az a ménisben akarod eresztetni, ilyen-képpen kell azt ott tartatnod.*

Két egész hétig elsőben csak tiszta árpát kell enni adni, de zabot nem, csak kevés szénát adgy neki, mert á' soka rövid lehelletűvé telzi; és mikor immár akarod hogy szökődgyek, minden reggel annak edgy itze tejet negy tyukmonnyal őszvé habarván adgy innya, de ha nem akarja innia, tehát este az abrak köziben kell tölteni, és így enni adni. Nagyob hitelnek okaért mondom, mert Constantinápolyban láttam a' Tsászar udvarában, mely próbáldolog egy mén lovon, a' ki ekképpen tartatott, és 24. kantzákknak eleget tőtt, és egy esztendőben 14. szép tsikok estek tőle.

*Mikoron valamelly Lonak kedve el-múlik, miképpen kell azt ismét vig kedvűvé tenni.*

Végy egy fél tallér árru mák. olajt,  
fél lot tőtt kőrősbogarat,

Kiket őszvé-kevervén, a' kedvetlen lonak kétszer egymás után bé kell adni. A' kantzának pedig fél lotot kell csak adni kétszer abrakban, kitől jó kedvet fog venni.

De ha te olyan burekot kaphatnál, melyben egy csilló e' világra lőtt, azt jól meg-aszalván porrátsi-

nálnád,

nálád, és a mén-lónak abrakkal meg-adnád enni,  
igen vig kedvűvé tennéd ezzel.

*Továbbá, mikoron valamely Ló az Kantzától  
igen meg rángattatik.*

Igen jó ital, ha valamiképpen valamelly lo a' kan-  
izák közt magát meg-sejténé, és meg-vesztegetné,  
avagy ugyan meg-szakadna, azok ellen kell ezekkel  
élni.

1. lot meg-tört Rák örvént,
1. lot Bak vért,
1. lot meg tört fekete nádály fűvet,
1. lot száradt Alx nevű állatnak vérét,
1. lot égetet Szarvas szarvát.

Mind ezeket egy rempel borbani őszve elegyítvén,  
két reggel egymás után add-bé neki, és arra vágasd-  
meg a' rokkant, farkantyú és tündő ereket, és had jól  
mennni a' vérét, meg gyógyul, és szintén olly egés-  
séges lesz mint szintén az előtt.

*Igen jó Recepta, Ha valamely Lónak az farka  
meg veszne a' ménesben valamely isz-  
tálatlan Kantzától.*

- Végy 1. lot Kőrös-fa héját apróra metéltet,
6. lot Paraditsom fáját,
  4. lot szent János gyökerét,
  2. lot Angliai petrefelem magot,
  1. lot Terra Sigillat.

Főzd meg ezeket egy új fazékban egy mészszely  
Sörben, kit jól be-fődvén, hogy az ereje ki ne men-  
nyen, és azt 4. reggel éhokra add-bé neki, de jól be-

takarjad és melegen tartsad, sőt a' szélre ki ne vi-  
gyed, mindenkoron pedig az itálra 4. óráig koplal-  
tassad.

*Ha valaki kis Tsikot akar abrakhoz szoktatni,  
miképpen kell azzal bántani.*

Gyakrabban történik, hogy a' Tsikok gilisztások,  
és egyéb betegségekben is élnek.

*Ebben kérdés lehet, miből lesznek ezek?*

Semmiből egyebből nem, hanem csak a' rossz tat-  
ástól, kiváltképpen midőn még a' tsikok kicsinyek,  
és még az anyyokat szopják, terem a' féreg benne,  
de mihelyt te a' tsikot az anyyától elválasztod, és a-  
brakra szoktatni akarod, a' gilisztát ilyen módon  
veszed el benne.

Midőn azért eszedben veszed hogy a' tsikodat  
téreg bánta, tehát az ellen ilyen gyökérrel ély:

Végy egy font Búdós gyökert, és törd porrá és a'  
tsikonak minden este egy-edgy kalánnal add abrak  
között meg-enni.

Annak-feletté, ha lovadat is féreg bánta, tehát  
végy két porrá tört Vakondokat, egy marok matska  
ganéjt, 3 lot Savinámot, ezeket porrá tévén, egy itze  
tsilán vízbe négyszer add-bé a' lonak. Sőt ha a' tsi-  
kod valami ártalmas gonoszt ragott volna be-is, a-  
vagy a' kantzárol izopott volna, ez orvótság használ  
rola, és többé gilisztás nem lesz.

*Más, mitől vagyon és honnét leszzen gilisztás.*

A' giliszta egyebből nem szokott lenni, hanem  
csak a' rossz abrakból, hitván ételből és italból.

Azért

Azért végy 1. rempel Tsilán vizet,

1. rempel Földi bodza vizet,

3. lot porrá tört földi gilisztát,

1 lot Savinát, Boldogaszony ágát.

Mind ezeket egy meszszely vörös borban öszve-  
kevervén, három reggel egymás után tölts a' ló tor-  
kában, és el-vész a' gilisztá benne.

*Ez is igen jó ital, midőn az Lóvat belől az gi-  
liszták igit isipdesik.*

Végy Varga festéket,

Velenzei avagy Betsi szappant.

törjéket és tört Boldogaszony ágát.

Bor avagy sör erzetben ezeket főzd jól meg, és az  
után tölts a' ló torkában.

*Ugyan azonról.*

Végy két dragma ördög szart,

1. lot Boldogaszony ágát,

1-fel rempel tsilán vizet,

Mind ezeket egybe elegyítvén, tölts a' ló torká-  
ban; de ha ezeket nem kaphatnád:

Végy 3. kalán Varga festéket,

1 fő tört foghagymát,

fél lot tört borsot,

A' Varga festékekkel tölts a' ló torkában.

*Meg más ugyan azonról.*

Sörben avagy Borban ezeket főzd jól meg:

Végy tört matska ganéjt,

1. lot Velenzei Kristály üveget,

1. lot porrá tört Vakondokot,

tölts

Tölts a' lotorkában, és melegen alá s. fel jártassad. Eddig irtam a' gilisztáknak el- vesztéséről.

*Az ki-tettző féregről.*

*Hogy orvosolljad azt, mikor az Ló. isomokai vét-ki a' szűgyén, kit Kigyo féregnek hírnak.*

Mihelyt látod hogy a' szűgye kezd dagadni és nagy lenni, azonnal vágasd meg a' Nyak és Sarkantyú ereket, és vedd lok véret, mely el- vészi a' feletéb való nedvességeket róla. Annak utánna osztán vony egy szőr kötelet a' szűgyén által, és azt gyakorta vonogassad, hogy a' nedvesség ki- folyon. Az után ezt is meg kell tudnod, hogy az ér vágás után harmad nap múlva kell a' szőr mazzagot a' ló szűgyén által vonni. Ahoz rendelt két szolgákra kell bízni, mellyek egymás után három nap alatt egynehány szor napjában gyengéden huzogassák a' szőr mazzagot, de ha sem az ér vágás sem penig ez szőr mazzag vonogatása nem használna, hanem ugyan még- is dagadva maradna, hofz zara ott vond- le a' bőret, és vassal vagy újoddal szedd- ki a' férget, az után vegy tisztá tsöpüt, kit mártst tyukmony fejérebén, és azt tedd a' sebben, jól be- kötven edgy ruhával, hogy a' szél hozzá ne férjen és ártson, harmad napig hadd al- lyon rajta, az után napjában mofd kétszer meleg bor- rál, és tedd bele e' következendő orvosiágot tisztá tsöpüvel.

Végý oltatlan meszet és mézet egy arányun, habard ölvze, kikből tsinály egy pogátsát, és azt edgy tserépben égefű porrá, és azzal hints a' sebet mig meggyogyul, de azonban naponkent a' szőr mazzagot- is vonogattásd, és a' lovat alá s- tel- jártassad.

Továb-

*Könyvetskeje.*

11

Továbbá vedd eszedbe ezt-is. mikorön tē a' bőrt  
as húst hoszfára fel. metted egész a' feregig. végy:

4. ökörnek epéjét porrátsináltat,

és harmad részni arsenicumot, az az. rusikát,

Hints azokat a' sebbe, tégy gyapjút reá. és kősd bé  
lól, két napig had álljon rajta. mert az a' por el- veszt  
a' fergét. és csak egyszer hints vele; de ha a' nedves-  
ség még sem akar na meg szűnni, tehát tűzes vassal  
mílessd a' sebet, és az után hints a' sebet naponként  
énélszel. grispánnal és égetett ló tsonnal.

*Item.* végy Gálitz. követ,

Grispánt.

Fa olajt, egy. aránt.

Öszve timporálván ezeket, kénd vele jó vastagon  
a' fereg miatt való tsonot, melly miatt három óráig  
nem fog élni a' fereg, ez meg- próbált mesterseg.

*Igen jó ital, ha valamely Loban férgek vadnak,  
és tsonokat vetnek ki.*

Végy 1. lot Velenrtzei Krístály üveget,

1. lot tört matska szart,

1. lot porrá tört Vakondokot.

és fél lot Boldog aszony ágát.

Borban avagy sörben ezeket egy új fazékban jól  
se fedvén, meg kell főzni, hogy az ereje ki ne men-  
nyen, két óráiglan, és ki ne fusson.

*Abrak közibe való igen jó por.*

Végy fél font fekete nádaly füvet,

3. lot Boldog aszony ágát.

3. lot tört ember tetemet.

fél font Babért,

1. fekete ebnek porrá tört fejét,

1. porrá tsinált Vakondokot,

2. marok sót.

Mindenkoron ezekből két kalánnal az jabrak kö-  
ziben elegyits,

De ha eszedben vészed hogy tsomokat hány ki-  
végy egy ér-vágó vasat, és annyira mesd-fel, meddigg  
a' tsolnó tart, annak-utánna végy egy kevés mercu-  
riomot és mézet. kiket őszve timporálván, kend as-  
lebet vele, de a' lovat úgy kell kötni, hogy magát ne  
nyalogathassa.

*Más igen jó por az férgek ellen.*

Végy Babért,

Myrrhát,

Gentiánát,

Elephánttsontot,

Hézag gyökeret, egy-egy lotot.

Mind ezeket porrá törvén, őszd három részre  
és a' lonak három reggel egymás után egy melízely  
borbán tölts a' torkában.

*Probált recepta, az magát ki-rágó férgek ellen, kik  
kis Porcelnek neveznek, mely a' bőr  
és hús között vagyon.*

Végy Myrrhát,

Csába üröm gyökerét, deákul pimpinellát,

Terpentinát,

Hézag gyökeret,

örvény gyökeret,

Savinát, kit hinak Boldog aszony ágának,  
és Babért, mindenikből egy-egy lotot,  
de 2. lotot az Isten Juhotskájában.

Porrá kell mind ezeket törni, és meg-főzzed igen  
őborban, vagy háromszor add-qé a' lonak, és a' bé-  
adás után jól meg-jártassad, hogy meg izzadgyon.

*Probált recepta, az Szűr fereg ellen.*

Vágasd meg elsőben a' lovon a' tündő, has farkan-  
yu és rokkano eret, az után harmad napjan végy:

Boldog aszony ágát,  
Perje fűvet,  
Babért,  
Matska szart,  
Földibodzát,

Czitvor magot, mindenikből két-két lotot,  
Két rempel etzetben ezeket őlve kell timporálni,  
és két reggel melegen a' lonak bé kell adni, és után-  
sa három óráig csak úgy hadni állani. Annak-után-  
sa végy egy rempel mezet, egy rempel tejet, 4 lot  
uszikát, egy marok buza lisztet, ezeket egy fazékban  
ővén melegits-meg, és a' lo teltét egéizlen azzal jól  
meg-kennyed és dörgöllyed.

Hogy kell meg ismérni, mikor az Lovon Scorbutus,  
az az, sok gonosz ned veségű meg-veszett  
belegrég vagyon.

Fellyűl a' háta gerintzin ki-jár, mint ha a' nyereg  
nyomta volna meg, a' hol penig a' nyereg el nem éri  
tott mels-fel kiből sarga víz fog ki folyni. Abbol a'  
lebbőllyukak mennek a' torokban, és a' fogai között

mint egy fekete eretskék láttatnak, akkor nyisd meg a' febet. és tégy meszet abba, kiből két napokon alván, annak-utánna meg-int végy:

1. marok égetet einber tetemet,
- fertály font Boldog aszony ágát,
1. marok Belénd füvet,
1. fejer eb fejet, porrá törtet.

Mellyeket két meszely sörben egy új fazékban jól be-tsinálván, egy oráig kell főzni, és azt három rész-re osztván, a' lonak melegen három reggel add-bé, annak-utánna ismét végy fertály font Gálitz követ, kit csak magán főzz meg. és tölts reá három rempell vizet, mely vízzel osztán a' febet mossa.

Ismét végy tört timfot,

Buza lisztet,

és mézet, mindenikből egy-egy fontot.

Kiket úgy össze keverj és gyúrd mint egy tészta, és kenyer formán a' sütő kemenczében téven, égess porrá. Az után azt jól meg-törvén, és a' febet szépen tisztá vízzel ki-mossa, azt a' port tömjed belé.

De ha látnád hogy vad-hús nőne benne, tehát akkor végy égetet gálitzkövet és égetet timfot, kikkel a' febet mind addig hintsd míg meg gyógyul, *probatum*.

*Ha Lovadnak kövér szemei vadnak.*

Hogy ha látnád hogy a' te lovadnak kövér szemei vannak, tehát bontogasd-fel újaiddal a' szemeit, kikből fog ki-jöni valamely darab fejérség, kit mész-el, mert egyébként ki-nyomja a' lonak szemeit. De ha kövér tellyes fejű volna, tehát keresd egy tenyérszál re a' szeme alatt, kit meg-találsz, mert mint edgyik

Éljod oly temérdeken fekszik, ott mész-fel a' bőrít,  
és olztána' temérdek materiát vagy két iznyire mész  
ki, a' kithinak Egérnek, vagy szemén valónak.

Az után tört pisklotzot hints a' sebbe, és hadd al-  
vjon úgy két napig, és ki-eveledik.

Ha látod hogy igen dagad, meleg borral mossad  
minden nap: és meg tsilapittya a' daganatot. Ki u-  
sán végy ilyen száraztó port, kivei a' sebet hintsed:

Ugy mint Farkas almát,

Tormentil át, három-három lotot,

Bikfa gyantát,

meg égetet hal tsonot, két. két lotot,

Kikkel ély és meg-gyógyul.

*Mikoron valamelly Lonak az szemét meg-  
húzóék avagy szuriák volna.*

Végy 4. tsuka májat,

1. lot törött gyömbért,

Ezeket egy üvegben téven kősd jól bé, és tedd a'  
verőfényre, és allyon mind addig ott, de fel-zavar-  
ván minden nap, míg ir léfzen belőle.

*Ugyan azonrol, ha szintén meg sebesedik  
avagy meg hejagzik is.*

Végy 3. lot raj mézet.

1. Dio héjnit tört gyömbért,

3. lot tört morfolo követ,

0. lot etzetet kell e' materiákra tölteni.

Ha valamely lonak szemét meg-szírták avagy ü-  
húzték, avagy ugyan meg-is sebesítették volna, tehát  
gyútyuk tollatskával kend a' meg-sebesedet lő szemé-

be, kiből sok víz kezd ki-folyni, ezt penig napjában  
háromszor mivellyed, de a' lónak ne engedgyed a'  
szemet valamihez dörgölni.

*Midőn valamelly Lónak az szemén hályog va-*  
*gyon, avagy hogy roszszul lát*

Vágasd meg a' szem ereket. Az után végy:

1. lot raj mézet,

fél dragma sáfránt,

fél lot tört narants héjat,

1. dragma tört fejer gyömbért,

Ezeket őlvé timporálván, egy tollal kend a' lónak  
szemében, és meg-gyogyl.

*Probatum, szemről való Ir.*

Végy 1. lot fejer gálitz követ,

1. lot raj mézet,

2. lot lud olvasztot sirját,

Habard őlvé, és kend aprónként a' lónak szemét  
véle.

*Probatum Szemről való viz, melly sok-*  
*szor meg-probáltott.*

Végy Olasz kapor vizét,

Euphrasia vizét,

fejer gálitz kőnek vizét,

Hárs fa virág vizét,

Szarka-láb vizét, hat-hat pénzárát,

Ez igen jó hályog ellen mind lónak s. mind em-  
bernek.

*Mikor valamelly Lo az futásban el-fulad, nebéz  
lélegzetű, avagy szív dobogó,*

Végy Szapora füvet,  
Kapotnakot,  
Körtvély-fa imelyét,  
Eger túl füvet,  
Böldog aszony ágát,  
Fœnum Græcnmot,  
Tormát, Sályát,  
Gentianát, egy-egy marokkal,  
6. lot Angelikát.

Ezeket porrá tsináld, és ebből reggel, délben és  
estve edgy-edgy kalánnal tégy az abrak közibe soval  
öszve-elegyítve, melly por jó lélegzetűvé teszi a' lo-  
vat, azonban e'köverkező italt-is add-bé a' lonak;  
fél lot Czitvortot,  
fél lot apro tsába füvet törtet,  
1. fertály olvasztot eb-hajat,  
1. mészely bort

Ezeket egy új fazékban meg-melegítvén. tölts a'  
torkában.

*Edgy igen fő recepta, mikor valamelly Lobeteg,  
és nem tudhatod mi lelte.*

Végy fél lot Velentzei törjeket,  
tört Cardopatiát,  
tört Angelicát,  
tört Narants héjat, két-két lotot,

Ezeket habard egyben egy rempel borban, és tölts  
a' lo torkában, a' nyelvén vágas eret, és jártassad edgy  
kevelsé, meg-gyogyul, propáltatott orvoság.

*Lonak Orvosságas.*

*Az, melly Lonak vizelleti meg-áll.*  
 Vedd a' Potyka halaknak kővét, tórd meg,  
*Item,* Hering lelkét, vagy hojagát,

Hering tejet, mindeniket meg-törtet.

Az után egy kevés sós vizet, kiker őszvetimporál-  
 ván, tölts a' lo torkában, ez után végy meg-int edgy  
 Heringnek a' tejét, és meg-törve fűd a' lonak gége-  
 jében és vizellik, meg-probáltatott orvosság.

*Az, melly Ló nem ganéjолhatik.*

Végy fél lot Bétzi szappant,

fél lot Boldog aszony ágát,

fél lot Hunyor gyökeret,

Ezeket egy mészely vörös Borban tegyed, tölts a'  
 lo torkában, és jartasd egy fél oráig, az után végy egy  
 kevés szalonnát és Betsi szappant, kiker őszveele-  
 gyitvén, told a' lo hátullyában, mentül bellyeb lehet,  
 ez-is meg-probáltatott dolog.

*Arra való Crystier.*

Végy Folia Sænat,

Rosmarintot,

Székfűvet, egyarányun,

1. gr. Fa olajt.

Főzd meg ezeket téhen hús levében, és az után  
 egy Crystir fetskendezővel lőd a' lo hátullyában, ez-  
 is igen probált orvosság.

*Bél szorulás ellen, miképpen ismerhetni azt.*

*meg, így következik.*

Arrol, hogy fel-puffad a' földre le-esik és felre-néz,  
 nyög nehezen, és olyan mint ha giliszta volna.

Végy

Végy Eb hájat avagy sert,

Boldog alzony ágát,

Fœnum Græcumot,

Babért, egy. egy. lotot,

Fa olajt 6. pénz árát,

Angelicat fél lotot.

Meleg sörrel kell ezeket a' lonak torkában tölte-  
ni, és ha nem akarna jól lenni, tehát meg-ismét má-  
dodszor is illy orvosságot tsinály, *probatum*.

*Az melly Lovat korság bánt, miképpen is-  
mérkezni meg rajta.*

Az illyen ló szédelegve és tántorogva jár, és a' szá-  
ját nagyon fel-tátva tartja, de végre ugyan a' földre  
-eslik, ha te benne ez jeleket látod, illy orvosságot  
ölts melegen a' ló torkában:

Végy 1. rempel Hársta virág vizét,

1. rempel Tölgy-fa levél vizét,

fél lot Velenzei törjéket,

1. lot egetet Szarvas szarvát,

Ezeket ölvve timporallyad, és be-adgyad a' lonak  
torkában, kire azonnal vágald meg a' sziv, tüdő és tar-  
nantyu ereket, és lefza a' ló utánna jó egellleges.

*sen jó és próbált Lektárium, midőn valamelly Ló*

*felvált nyers, akár a' szélről, vizről, aértől,*

*abraktól, avagy az állástól.*

Végy 3. lot Velenzei törjéket,

fél lot Bérsi szappant,

tört ördög szart,

tört Hod tőkét,

tört Babérnak javát,  
tört hoszszú borfot, két-két lotot,  
1. dragma sáfránt.

Csinály ezekből Liktáriomot, melyet tovább esztendőnél is tarthatz, és a' szükségnek idején vele elhetz, a' mikor kívántatik.

A' mely ló meg-zabál-ik-is, mint fellyeb. is szól-  
lék rola, avagy el-száguldott, avagy az állásban el-ve-  
rődött, az oly lónak e' liktáriomból 3. lotot adgy-bé  
meleg borban avagysörben, és a' ló állat jól köld fel,  
hogyezt a' materiát a' ló ki ne adhasza, sőt inkább hadd  
operállyon benne, és bé-teritsed vizes ruhákkal. és a-  
zok meg ízáradván rajta, ísmét meg-újítsad, sőt po-  
krotzokat azokon kívül velsz reá, 24. orák alatt el-  
hidd hogy az a' ló meg-gyogyúl.

*Egy igen jó Kenet, ha valamelly Ló meg-zabál-  
lik, avagy el-szágulzik.*

Annak a' lónak a' nyak hajlásán, és hátulso térd-  
gyén vágasd-meg a' rokkano eret, és fogd valamiből  
az érből ki-folyó vért,

Ez után végy 1. itze bor sóprút,

2. font Bolus armenus,

1. font Terpentínát,

fertályfont tört timlót,

10 tyukmonyat mindenestől,

2. marok Buza lisztet,

Mind ezeket egy új fazékban jól kell főzni és ün-  
talan keverni, hogy oly legyen mint egy főt káfa-  
annak-utánna e' kenetben míg meleg vévén, a' min-  
a' ló el-tűrheti, lábai körmeitől fogva egész szügyéig

óó vastagon kennyed, és rajta harmad napig hadni,  
sz után mosd-le a' kenetet rola, és 4 oráig jártaflad.  
Oe ha a' lo mégigé meredve volna, tsináld ezt az irat:

Végy fertály font tsont velőt,

1 gr. timfot,

6. lot Borz hájat,

fertály font Popiomot.

A' tűznél kenetet tsinály ezekből, és párold a' lá.  
sait a' szügyéig, az után e' kenettel mig benne tart,  
melegen kennyed, és szárazon be-dörgöllyed.

Végy 1. marok tört len magot,

fertály font ó hájat,

fertály font Bolust,

4 lot Sérkány vért,

Kiket melegen kőls a' lo lába körmére, és meg-  
yogyul.

*Ha valamelly Lo meg-űtközik.*

Végy 1. dragma Izarvas szarvát, kit kis és nagy  
oldogaszony között el-verték.

1. dragma tört Babért,

or etzetben melegen be kell adni, és be. is fődni.

*Ha az Lo az mohon valo italtól meg-zabállik.*

Azon ilmered meg, hogy ide s. tova tántorog. és  
mide sem oda nem mehet, sőt mint ha le akarna  
nni, de sokára ugyan le-is esik.

Végy az Afzonyi-állatnak havi véréből,

egy darab tejér menyérnek bőrét apróra me-

3 tyukmonyha székét,

(telve,

fél lot törjeket,

Ezeket

Ezeket egy mészelybor etetben habarván, a' lónak bé kell adni, annak a' lonak a' patkoját le nem kell vonni, sőt erősebben rá kell lizegezni.

*Ha valamelly Ló meg-merevedik.*

Ahoz való irat Majusban kell csinálni, ekképpen:

Vég 4. itzebort,

vörös mályvát mind gyökereitől,

papfajtya füvet,

perje füvet,

Farkas almát,

apro bojtorjánt,

Fekete úrmót,

Bárány tsótsót vagy Fül füvet,

Tormentillát.

Fekete nadály gyökeret, egy. egy marokkal.

A' meg-nevezer Főveket borban jól meg kell főzni, az után harmad avagy negyed napi 3. kutya kölyköket tégy elevenen abba a' fazékban, és erőssen főzed vagy 3. óráig. hogy Ir legyen belőlök, annak utánna e' materiákat a' fazékból ki vévén tedd edgy mosárban; törd jól őszve hogy kenetté vályyék. de ha jól még meg nem főtte volna, hogy a' mosárban jól meg nem törhetnéd, tehát abból tedd egy medentzében, melyben erőssen valamivel dörgőlyed, az után olítsán egy szítán által nyomván szűrjed.

Ezek után, Végy popiomot,

Babér olajt, és Dialtoát, egy-egy fontot.

Crispánt,

Kő. olajt.

Fenyőmag olajt,

Spikinárd olajt.

Balsamum olajt. három-három lotot,

Mézet,

Terpentinát,

Szarvas fadgyat. egy-egy fertály fontot,

Borž sirját,

Medve háját,

Földi giliszták porát, négy-négy lotot.

2 font vörösarány ó háját.

Mind ezeket egy serpenyőben őszve-olvaszszad, Holdtűságon ősztrán vágasd meg a' nyaka hajlásában lealo eret, és a' körmét jó vékonyon ki-dörgöllyed, és ez irral jó melegen edgy hétig a' lo máit egész a' szűgyéig kenten-kennyed, és meleg vassal sűrűgefebed. De halátdod hogy a' lo ugyan csak meg-merevült, még-is el ne hadgyad, hanem más egész hétena kennyed, ugy annyira, hogy a' izőri bűrőstől le-négyen-is rola, és az után végy három itze vörös acort, és két marok nyár-fa bimbót, két marok egér-fa bimbót, a' bodza virágzásokor le. vakart két marok bodza héjat, és mikor az ir nem kívántatík, tehát az ősztrán vedd ez meg-emitet materiákat és főzd meg, egy mint egy irat, kivel a' lovát párollyad minden napon kétzer, és minden este a' vízben meny vele, enellyet egy egész hétig tselekedgyél, és az után végy 1 gr. len mag olajt, kend-meg azzal, hogy a' ki-hullott izőri meg-nőjön

Ezt az irat Pünkösöd havában kell készíteni, mert máskor időben nem oly jó, és mentül avasb annál jobb. És ugy meg-éppül ez elközök által, ilyen után, mint akár mely ép ló, ha azért oly el-merevedest ló

talal-

találkoznék, hogy annak élete majd kőrmében fogyna, az Hóld újságán dörgöld jól meg, és osztás;

Végy Len magot,

6 hájat,

Terpentintát, egy-egy fertály fontot,

4. lot Nyul hájat,

Jól őszve törd ezeket, és kősd melegben a' ló lábára, hadd álljon rajta harmad napig, és vakarjad az kőrmét jól egy horgas kéffel, és minden harmad napokban ezzel a' kőtéssel és vakarással ély, valamig nem látod a' lónak jobbulását,

*Hogy az Ló meg ne merevedgék, ha mészszé  
úton jár sz. rajta.*

Ha te valahon bé szállasz, és lovadat meg-mostad

Végy 1. gr. eget bort,

1. mészely jó Bor etzetet,

3. tyukmony fejeret,

4. lot Gentiana succuffat,

4. lot foghagyma succuffat,

1. lot Sáfránt,

Ha ezekből irat tsinálsz, és ezzel a' ló lábait erősen meg-dörgöld, soha meg nem merevedik, és ha mészszé úton jár sz-is, tsak ezzel mostad minden nap és utánna kevelsé jártassad, de a' vízbe ne vigyed, mert a' sok víz a' lónak ártalmas, a' sok járásmiat, és onnét származik a' folyó és kő epe.

A' Kölykök irával peniglen, sok embereket és barjokot Isten után, segitöttem.

Hogy az te Lovad mindenkor vidám legyen,  
mikor te úton jár sz. Item, ez a' Porc  
jó a' bóbajossággellen-és.

Végy Urgombát,

Fekete hunyort,

Cardopatiát, egy-egy lotot,

2. lot Földibodza gyökerét,

4. lot Perjesfüvet,

2. lot Fül füvet,

1. lot Nyúl lábát,

1. lot Alzonyok haviságot,

1. lot Devenér port,

2. lot Nyúl monyát,

Mind ezeket porrá törjed, és a' lonak minden na-  
con az abrak közébe tölts, és lenki lovadat meg nem  
hajolhattya, úttját pénig egy aránt el-végezi, az a-  
sakot kitsinnye meg-medvesítsed, és úgy töltsed kö-  
dbe azt a' port, hogy közzüle ki ne fuja.

Miképpen ismérhelni meg, ha az Lo az Kereszt  
isonban meg-rokkant, avagy sérül:

Ha az istállóbol ki-hozod, mint ha a' ló az hátul-  
ával tsak újon járna, mint egy felre jár, és ha a' há-  
nyomják, igen hajol.

Végy tört Fekete nádályfüvet,  
tört öreg Pap sajtyát,  
tört Fül-füvet,  
tört Fœnum Græcumot,  
és Terpentinát, egy-egy fontot,

Borban főzd jól meg ezeket, és a' lo keresztsön-  
án egy vastag ruhával kösd által, kit harmad napig

rajta tartani, és a' lonak minden nap egy kalánnal a' brak közibe tölts, mert a' lábait. is erőlteti,

Végý ez után apro bojtort,ant,

Eb izölő fűvet,

Farkas almát,

Fekete ürömöt,

Chelidoniát,

Szapota fűvet, egy-egy marokkal,

Mind ezeket egy fazakban téven, egy itze sörberről főzd jól meg, annak-utánna a' lonak rokkant hátul-ló inait párold velé mind a' kapráig, és minden nap vagy két oraig jártassad, hogy az erek vízszontag őszve ne mennyenek, de ha látod hogy ez nyavalya más régi, a' kereszten fellýül fel-melled, és kő- és fenyőmag olajt tölts abban, miglen magától vízszont meggyógyul, ez után tsinály ily irat,

Végý Popiomot,

Babér olajt,

Dialtheát,

Tsont velőt,

Eb sirját, egy-egy fontot,

Kend ezekkel a' lonak rokkant ereit, és jól hozzá láss hogy őszve ne nőjön, mert ez ily lovak gyakorta szerfzámoknál őszve-nőnek, a' vékonyokban.

*Mikor az Ló nyaka meg-rokkan a' vagy ki-ményul, mint kell azt orvosolni.*

Ha a' torok hajlásban meg-rokkan a' ló, és balteől lól vagy on, tehát a' ló eleiben álván, az első lábát hátra hajts, és a' tebal válladdal a' rokkantást minden tehetségedből taláíts ímét helyére, és az után ézzes kössed.

Végý

Véggy Fekete nádály füvet,

Cardopatiát,

Öreg pap sajtyát,

Fœnum Græcumot,

Bolust, fél-fél fontot,

Ezeket Borban mint edgy kását jól meg-főzd, és  
rr. terpentínát tégy közébe, és avalkösd a' ló nyaka  
lását egészszén által, ezt három napok alatt edgy-  
és után tselekedgyed, az után e' kenettel.

Véggy Popioinor,

Dialcheát,

Babér olajt,

Vörös ártány sirját,

Pünkölt havi vaját, két-két fontot;

4. lot serpentina olajt,

fél font tsont velőt,

2. lot Medve sirját,

3. lot Grispiant,

Mind ezekből egy serpenyőben téven főzz kene-  
e, kívül a' lovat kennyed, mind addig míg jobbulá-  
látod, de a' kenés közben egy széles vasat melegen  
százá közel tarts, és erőssen dörgöllyed, hogy a' ke-  
at a' ló testében jól be-szivodgyék.

Ha az Lo valamelly tagjában meg-rokkan, akár  
hajlásban, akár egyébütt akárhol, arról való  
probáls párolni való fűveket illye-  
ket keresz össze.

Véggy Apro bojtortjánt,

Fekete nádály füvet gyökereitől,

Eb szőlő füvet,

Berving füvet,

Czelidoniát,

Tormentillát,

Télé virágot,

Fap fajtót,

Vörös mályvát,

Szek-fű virágot, egy-egy marokkal,

Az ily lovak mint ha meg-nyilaztattanak volnának az első lábokon úgy járnak, ez attól esik, hogy ha a' ló futamolan a' izügye hegyivel valamiben meggyűrközik, ottan elől lotsogósbűrű és ősztvér izügy és a' hajlásban igen hézagos leszzen, tehát mész a' izügyén lyukat akar mely felől jó mélyen.

Abban ősztan egy Babni Fekete hunyór gyökereit és hadd benne mind addig míg ki evesül belőle, de a' lovat úgy kössed hogy magát ne nyalhassa, ha igeit megdagadna-is.

Végý Eb szőlő füvet,

Veronicát,

Apro bojtorjánt,

Fűl-füvet, egy-egy marokkal.

Borban főzd-meg ezeket, kivel a' lovat párollyadd mind addig ezt miveld míg a' daganat el-múlik, az után ha a' gyökér ki-esik, meleg Borral mossad, és ez szárazító porral-is hintsed.

Végý Tormentillát,

Farkas almát,

Szurok gyantát, két-két lotot,

Jól meg-törvén ezeket, hintsed vélek a' sebet, míg meg-gyógyul.

Cyakkorban az ilyen lovaknak tsaka' körmökbe

élesek

ortek, mely nvaalyát, ha eszedben vész, mesd, ki né-  
wékonyon szinten az eleven húlig, és a' Hóld nő-  
ésén tsinály ily kötést ;

Végý len magot és nyúl hájat, és főzd-meg jól sör-  
t, kőda' sebre, ki után a' lo meg-éppülismet.

*El száradás ellen való kenet, mikor az Lo az  
szügye hajlásában szárad.*

Wégý fertály font Babér olajt,

Terpentina olajt,

Földi giliszta olajt,

Hod tóki olajt,

Kő olajt,

Balsamumot,

Grispant, három-három lotot,

tört Babért,

tört Csinált, négy-négy lotot,

Mind ezeket a' tűznél meg-olvaszszad, és kend az  
szügye hajlását jó tűrhetős melegen vele, de ha ez  
vvalya immár régi, tehát melsa' lapotzka kezderin  
ly lyukat, az után végý egy fatskát vagy vasat, és ta-  
asad be egy izig, és az után egy meleg vasat, is vala-  
nnnyire be taszits, és a' lapotzkáját fellyűlsütőgefd  
gg, és a' sütőgetés után ezzel oltsad hevseget.

Wégý 1 itze egetet bort,

1. meszely eb szőlő fű vizét,

3. pénz arra kovászt,

1. font Bolust,

Mind ezeket ölzve tsinálván, hidegen kössed az  
sát vele, el oltya hevseget, de azonban a' kenetkor  
alség hozzá vened, Kő- és Fenyő mag olajt.

Minden nap tölts hidegen a' lyukba, és osztán dugd be egy kevés tsőpűvel a' sebet, gyakorta fel-nyomodgasd a' genyetséget, hogy fellyül mennyen-ki, és a' lolmagad lyukat ne nyíls, mert ha ideje el jő maga-ki, fokad, két egész hétig ezt tselekedgyed, és mikor ki-evesül, a' fellyül mondott gyógyító kenővel kennyed a' lovat, és új hús nővi, *probatum est*.

De ha ennek előtte ilyen loval nem bánlottál, bé két hagy néki fel ne mész, hogy el ne veszed, hanem csak a' száraztó irral kentnyed, míg meg-gyógyul, a' metzéssel való gyógyítás, jobb és hamarab-is gyógyul, a' ki tud véle bánni, valamelly lonak pedig a' szűgye hajlása szárad, annak élere a' kaptában-is szárad, azért a' Hold újságán tisztíts-ki szépen, és vakard-ki egy horgas késsel a' kaptát, úgy hogy vérezzék, akkor osztán végy 4. meg-tört rákot.

1. marok balha fű levelét;  
egy kevés Veronicá levelet,  
Bodze fának héját,

Őszve tsinálván ezeket, kősd-bé a' lovat minden harmad nap véle, de ha télben történnék, és ezeket nem kaphatnád, tehát e' következő materiákat kősd reá: Vegy 1. marok tört len magot,

fertály font jó hájat,  
4. lot Nyúl hájat,  
4. fő foghagymát,

Jól tört őszve ezeket, és egy tsérépben egy kevés dísznó ganéjjal főzd jól meg, és harmad napokba kősd a' kaptát véle, hatodik napon szépen ki-tisztítsad, és vakarjad a' ló kaptáját, hogy ugyan vérezzék, hogy ismét meg elevenülhessen, vegy akkor ha őkrő

gagy tehát vágják le, annak fő velejét, a' mellyik-  
 űl kaphat melegen, és köld a' ló kaptájára, ha három  
 napig rajta, ezt háromszor mivellyed, és a' ló  
 meg-gyógyul.

*Miképpen kell meg-ismérni, midőn valamelly  
 Lonak hátulso rokkant ina hosszab.*

Ezen ismerhetni meg, mert ha valamin által kel-  
 ne hágni, a' lábat többire csak által vonja, és után-  
 a húzza, szerivel nem járhat rajta, azért mész edgy  
 ukat hosszban az ér aránt, és egy vas horgotskával  
 mond ki azt az eret, reá vigyázz hogy vizsgálja ne szá-  
 bdgyon, és fel-dörgöllyed a' veret, mész el egy új  
 élelősgnyit az érben, de ismét vadd őszve erős tzer-  
 vával, és borsádd vizsgálja az eret. kit keny meg Fa-  
 stajjal, a' sebet gyógyíts-bé, meleg borral mossad, az  
 tán tsinály ily száraztó port, kivel a' sebet hintsed.

Vég Farkas almat,  
 Tormentillát, három-három lotot,  
 Szurok gyantát két lotot,  
 égetet Csuka hal tsontyát 2. lotot,  
 őszve. timporalván gyógyítsad véle.

*Ha valamelly Lonak az hátulso rokkant lába  
 ina ere rövidebb.*

Mikor a' ló nagy erőből a' hátuljával erőssen rug  
 ki vér, az ereknek hirtelen való ki s. bévonásokból  
 őszve fúgorodnak, a' gyermek lovak-is ha padolt,  
 helyen sokat állanak, hasonló. képpen járnak, vagy  
 hátuljokkal vagy elejekkel, azért ekképpen bány  
 lélek, égess hé vassal két lineát, és keresztül-is ugyan

azon vassal, annak-utánna ezeket az eszközöket t  
nald őszve.

Végy Babér olajt,

Popiomot,

Terpentina olajt,

Eb sirját,

Borz sirját, négy-négy lotot,

Hod tőki olaját,

Földi giliszta olaját,

Fenyőmag olaját,

Fenyő szurok olaját, három-három lotot,

A' tűznél ezeket őszve-olvaszszad, és tsinály ko  
dót belőlök, mellyel kennyed minden nap kétszer  
a' lonak fel-sugorodott ereit, és jól be-dörgöllyed.

*Ha valamelly Lonak meg-dagadnak Inai,  
avagy lába szárai.*

Végy a' sűrű keméntzéből éget agyagot, kit tő  
porrá, és timporalád etzettel és sóval jól őszve, hog  
sűrű legyen, kend egy darab szűrre, és kösd a' ló lábá  
ra, és legyen rajta egy nap es éjel, ezt miveldd három  
napokon, meg-gyógyul a' lo lába.

*Hogy kell az Lóvak meg-vidámitani.*

Végy egy oly burokot, melyben egy tsiko e' világ  
ra lőtt, és meg-történ adda' lonak az abrakkal meg-  
enni, meg-látod hogy a' lo igen vidám leszzen tőle  
*probatum est.*

*Ha valamelly Lonak holt teteme legyen.*

Végy egy Beretvát, kivel beretváld a' holt teteme

Örös-környűl az után mész keresztet rajta, és a' me-  
ésbe tölts választó vizet, kit úgy hadgy két napig.  
egy kevés tsőpüvel be-kötve, ez után róla le-vévén,  
ez receptával:

- Vég 6. pénz arra mézet,  
6. pénz arra terpentinát,  
1. pénz arra asztalos gyantát,  
3. tyukmony fejerét,

Keverd őlzve ezeket, és másod napon kender tső-  
püvel kösd a' sebre, és hadd rajta két napon, de har-  
mad napon ha a' kötést le-veszed róla, a' ki-dőllyen-  
holt, tetém ha még sem akarna meg-fordulni, tsinály  
ismét neki, és tölts ismét egy kevés választó vi-  
szet belé, és az mind ki-rágja, kit az után a' fellýűl  
meg-nevezett irral keny, és meg-gyógyul.

*Mikor az Lovon Spatt nevű betegség legyen,*  
*kit Impóknak nevezünk.*

Belőla' térdgyén égis három keresztet, osztán;  
Vedd a' Fejer liliomolaját,

Fa olajt,

Popiomot, négy-négy lotot,

Tsinály kenetet ezekből, és kend a' térdét azzal.

Ismét vég 8. lot Borz sirját,

Eb sirt,

Medve sirt,

Csont velőt,

Kő-olajt, négy-négy lotot,

3. lot fenyő mag-olajt,

1. dragma Dialtheát,

Tsinály a' tűznél-kenetet belőlők, és kend azzal,

jobbulni fog, gyakorta kennyed, és ha látod hogy a  
erek nem akarnak ki-nyúlni, tehát változtasd a' pa  
kokat a' lábain, és úgy azonnal fognak meg-nyúlni

*Fuladozó Lónak való Orvosság.*

Vedd az eb-tűnek virágát,

Kender mag olaját,

Őszve-törvén, kend a' ló szűgyét véle.

*Ha valamelly Lovat meg-lőnének, arról  
való próbált recepta.*

Végy 3. lot puska port, apróra törtet, és a' lónak  
meleg borban avagy sörben tölts a' torkában, melly  
meg-oltya belől a' hévséget, és ha a' golyobis nem  
ment által rajta, hanem valahol a' tsontyában meg-  
akadt, végy egy puska töltő vefszőt horgas vasu-  
ruha vonoval, és keresd a' golyobist azzal, és lássad  
hogy ki-vehessed, de ha aránzod hogy benne a' golyo-  
bis bennetávozik, tsináltats edgy fül vájo módon,  
való vasatskát, és aval ki-veheted, de ha aránzanád  
hogy azt valami nagy meg-sértődés nélkül ki nem-  
hozhatnád, hadd benne, mert sokszor történik, hogy  
a' golyobist a' husba gyógyittják, azért ély ezekkel:

Végy 4. lot Asztalos gyantát,

Len mag-olajt,

Puska port,

Fejér liliom olajt,

Szek-fű olajt, egy-egy ferrály fontor.

A' tűznél tsinály kenetet ezekből, kit keny tső-  
püre, és tedd a' sebbe, mentül bellyeb lehet, és minden  
hiba nélkül meg-gyógyul,

*Vérnek meg-állításáról.*

Végy Táskafű gyökerét, törd porrá, és hintsd  
sebben.

*Ha valamelly Lovat meg-vágnak avagy szurnak,  
és a vére meg nem akarna állani.*

Végy feles papyrossát, és égessd porrá, az után:  
Fekete ürmet,  
és apro gallest, és porrá őszve-törjed, a' sebben  
intsd, kit tsöppüvel olztán köls-bé.

*Item.* végy Táskafűvet gyökereitől, és azt is porrá  
mald, és hints a' sebbe, meg-állattya a' vért.

*Igenjó viz, ha valamelly Lovat meg-lőnek,  
ezzel véres meg állítani.*

Pünkösdi hóvában vedd a Beka nyálat, és tedd azt  
új mázos fazékban, kit tsinály-bé erőssen, és az  
bden bé-álva hadd 9. napig, az után vedd ki és  
rd-meg egy ruha által, tedd egy üvegben, kit köls  
dbé, és a verőfényen 12. óráig hadgyad állani, ez  
sziz meg-gyógyit nagy hévségeket, mind ember-  
és marhában, *probatum est.*

*Egy igenjó hévségről való Kenet.*

Végy 4. lot Camfort,

4. lot len mag olajt,

2. lot Fa olajt,

4. lot Szarvas tsontya velőjét,

1. font Grispánt,

2. lot azalt kutya fejet,

2. lot puskapor.

2. lot puska port,

4 lot mézet,

A' meg-nevezett materiákból-tsinály a' tűznél ke-  
netet, mely mind embert és marhát gyógyít.

*Még is egy igen jó hévség ellen való por.*

Végy égetet Szarvas szarvát.

égetet Domoszló tsontját.

tört eger-fát,

tört nyár-fabimboját, négy-négy lotot,

Ezeket tört porrá és tizitáld-meg, a' heves febre-  
hintsed, és meg gyógyul.

*Ha valamelly Lóvat Lántsával avagy*

*Kopival meg-öklelnék.*

Ha a' lovat meg-öklelik, és a' vas benne találna,  
maradni, tehát azon légy, hogy valami oly fogóval  
testéből ki húzzad, de inak, erek vagy tsontok meg-  
vesztegetése-nélkül, avagy ki-messed minden sérte-  
dés-nélkül. Annak okáért:

Végy Fekete nádaly füvet,

Farkas almát,

Tormentillát,

Sz. Imre füvet, egy-egy marokkal,

Borban főzd meg és meg-szűrén, a' lonak ma-  
den reggel italban adgy belőle mig benne tart, és a  
sebet meleg borral mossad, az után ély ez irral;

Végy 6 lot mézet,

4. lot Terpentinát,

2 lot timlót,

2 lot Gispánt.

Főzd irrá őket egy fazékban, és kend véle.

Egy jó Ir, ha valamelly Lovat meg löttek  
avagy meg égettek volna.

Végy fél font len mag olajt,

fertály font mézet,

4. lot ezüst glézet,

fertály font Puska port,

fertály font Szürke kén követ,

6. pénz arra fejer görögöt,

fertály font Fa olajt,

1. gr. raj vialízat,

fertály font Lud sirt,

Őszve timporálván ezeket, és valamely lovat meg  
égetnek avagy égetnek, avagy hogy holt tetemet avagy  
ővest el-égetnek, tsak ezzel kennyed az helyét, mig  
meg-gyogyul.

Ha valamelly Lonak meg-vágták avagy szúrták  
ierdben, forgótsontban és izben a' lábát.

Sokszor találkozik, hogy ha a' lo izben, hajlásban  
meg-sebesedik, az iz viz foly ki be öle, vedd el zedbe,  
a' seb nem avad, és a' seb melől sárga szabaiu viz  
szed ki-folyni, az az iz-viz Ekképpen állasd meg:

Végy 1. marok oltatlan meszet,

1. marok Dilszno ganéjt,

1 gr. égetet bort,

Timporáld őszveez három materiákat, hogy Ir-  
gyen belőlők, az után kösd a' sebre, de ezeket nem  
qphatnád, tehát:

Végy Bába fing gombát,

1. lot Sárkány vért,

Ezeket egy hév vaissal a' sebrehez tartsad, és az után  
tsöpüve

tsőpűvel oda kőssed, és étszaka által rajta hadgyad,  
az után meleg borral ki-mossad, és e' kenettel gyo-  
gyítsad. Végy 3. gr. mézet,

1. gr tört timfót,

1. lot Grispánt,

6. pénz árta terentinát,

Uj fazékban kell ezeket meg-főzni, és szüntelen-  
keverni, de ki ne fússon, mind addig kell főzni, mig  
szederjes színt mutat, gyakran kőssed véle a' mig meg  
gyogyni, de melegen kőssed mindenkor bé a' sebet:

Végy Bolust,

Fœnum græcumot,

Fekete nádaly fűvet,

őreg pap sajtyát, törve őket, fél-fél fontot,

Borban főzd ezeket, kend egy ruhára, és melegen  
kősd a' sebre, *probatum est.*

### *Iz-viz ellen.*

Igen gonosz dolog, ha valamely sebből az Iz-viz  
kezd ki-járni, akár embernek akár baromnak sebéből  
mert az Iz-vizt gyakorta tsonka és bennaság követi,  
azért azon légy hogy ily orvosságokkal ellene állj i-  
dején, de ne feletted is hirtelenkedgyél, mert az sem  
jó, ha hirtelen meg-állatják. Azért ha kívántatik:

Végy égetet tört lo fogat,

Puska port,

Fejér görögöt, egy-egy lotot,

tyukmony fejérét.

Habard őszve, és tsinály flastromot belőlők, és ted  
a' sebre, egy nap és éjel hadd rajta, meg-álléttya.

*Egy*

*Egy próbált melegen való kötést készíteni.*

Midőn lovad a' bokában ki-minyul avagy meg-  
okkan, ezt tselekedgyed:

Végý fertály font fekete nadály fűvet;

4. lot Len magot;

tört pap Tajtyát,

Fœnum græcumot,

Vörösbolust, történ, fél-fél fontot,

Tedd ezeket egy üj fazékban, és sörrel avagy bor-  
sal főzd jól meg, és egy ruhával kösd a' febre, ez igen  
használ mind embernek és marhának.

*Miképpen ismerheted meg, hogy ha az Ló ki-  
minyult térdé avagy bokája ismét helyre állott.*

Ha meg-akarod tudni, tapogatva dörgöld a' boka  
és térd között való inakat, hogy ha a' ló el-szenved-  
neti, és az inak nem vastagok és nem kemények,  
amíg ez nyavalya új, kerels egy tiszta fekete tyukot,  
szakazd ketté, és kösd mindgyárt a' ló lábára melegen  
sazonnal el-múlattyá és jobban léfzen, de ha a' nya-  
swalya már régi, tehát:

Végý fél font vörös ártány háját,

fertály font Nyúl háját,

2. gr. Len olajt,

égetet bort,

Fa olajt egy-egy gr. árrát,

1. ökör epejét,

Ezekből tsinály egy irat, és kenvén jól dörgölld  
véle, vizontag el-oloz a' gonosz vér, és az inak izé-  
ppen meg-vékonyodnak, és gyógyulnak:

*Egy*

Egy jó recepta, ha az Lónak térdgyén avagy bő-  
káján folyó Epéje vagon.

A' lovat jól meg-kötözven le-dűjtsed, és egy be-  
retvával felkel metzeni, az után osztán egy nagy vas  
tűvel vékony szőr mazzagot rajta által kell vonni, kit  
minden nap kell vonogatni, hogy bé ne nőjön, azért  
vonogattatik a' szőr mazzag uttalantul hogy a' víz  
ki-follyon, és ki-tisztuljon. annak utánna itapon-  
ként meleg borral mossa. mig meg-gyógyul, de az  
szőr mazzag két hétig maradgyon a' febben.

Ugyan azonrol,

Végý 4. lot Pünköszt havi vaját,

Mézet;

Babért,

Matska sirt, egy-egy lotot,

Tsinály ezekből irat, és vastagon minden nap két-  
szer kend vele, mind addig mig a' folyás meg-áll.

Az cellyes kaptájú Lórol, próbált

Orvosiág.

Végý 1. gr. vősös nád-mézet;

4. lot Sárkány vért;

4. lot Mercuriomot;

2. lot Grisfánt;

2. tyukmory fejerét;

Ezekből tsinály irat, tisztíts-meg szépen a' kaptát.  
hold fogytakor, vágasd-meg rajta a' gyamoly éret,  
és érezd-ki a' meg-egett véret, az után kend ez ittal  
a' kaptát, másod Hold fogytában vond-le ismét az  
patkot, és mind a' husig jól ki-tisztítsd, hogy a' vére

follyon.

collyon, kit szorgalmazóan ez irral keny. egész h-  
zen, jó kaptájú lészen.

*Ha valamelly Lónak az Kaptáján körme  
bajadéku volna.*

Tisztíts. ki belőle szépen a' sárt, és ha eleven hús  
is ki belőle, azt ez irral gyógyítsd vízfűz.

Végy 1. lot Grispánt,  
1. lot mercuriomot,  
3. tyinkony fejét,

Tsináld innak ezeket, és tedd reá, és ha az eleven  
hús vízfűz a nő, meg-int ez irral ély.

Végy fertály font mézet,  
6. lot timfót,  
3. lot Grispánt,  
1. lot terpeninát,

Egy új fazékban untalan kevervén, főzd jól meg;  
le ki ne fűsön, ez irral kend a' köröm hasadékját,  
és tsöpűvel kösd jól be, szorgalmazóan kölded ez-  
zel, de a' fellyúl való fzederjes szint mutató irat is egy  
név vassal hozzá süstted.

*Köröm hasadékról és Kaptá nővésről.*

Mennél jobban lehet hizlald meg a' ludat, és öld.  
meg, és osztán a' nyakát, lábait, mész el,  
és belől valókat is vedd ki mind, de a' belül való kö-  
vért mind le vedd, és osztán a' kövérevel edgyütt  
mindeneket a' ludba tégy, és jól be-varj, hogy vala-  
mi ki ne efsék belőle, vond edgy fa nyárfas és süst-  
meg jól, hogy a' kövére mind ki-follyon belőle; és  
sz után hogy jól meg-sült volna, annak liszt tedd el

szorgalmatossan, és osztán hidegen kennyed azzal a  
hasatt körmöt avagy hitván kaptát.

*Más ír ugyan azonról.*

Ha valamelly ló kaptáját meg-tapodgya, tehát:

Végy fertály font mézet,

6. lot terpentinát,

4. lot Grispánt,

4 lot timfór,

2 lot ezüst geléter, mindeniket törve,

Elsőben a' mézet csak távuly főzd, és midőn jól  
meg-főzted volna, tedd belé a' több szerfzámokat-is,  
és főzd jól egy egész óráig. untalan kevervén, de ne  
had ki futni, és a' mely lábát meg-nyomta, ezt tsepu-  
vel reá kell kötni, és meg-gyógyul.

*Egy igen jó ír, mikor az Lonak rosz körmé vá-  
gyon, hogy tőle nőjön.*

Végy Viaszt,

Terpentínát,

Szarvas fadgyát, egy-egy fontot,

fél font vörös ártálynak ő háját,

1. mészely mézet,

4. lot len olajt,

1 gr. tört Babért,

Ezeket mind addig főzzed, untalan kevervén, míg  
jó hig ír leszzen belőlök.

*Ugyan azonról.*

Végy sárga Viaszt,

Szurok gyantát,

Szarvas fadgyat, fél-fél fontot.

terpen-

Terpentinát és Vajat, egy-egy fontot,  
Ezeket a' materiákat egy új fazékban főzzed-meg  
sak, melly igen jó kőröm ir lészen.

*Ha valamelly Lonak az útésben meg sérül az  
lába, és a' Kaptá alol genyetség jár ki.*

AA' talpát kőrös-körül faragd el, és tágiisd. fel, az  
min azon légy, hogy az eves gyökereit ki húzhassad,  
után :

V Végy 2. lot Sárkány vért,

2. lot Gris pánt,

fertály font mézet,

fél lot Bolust,

1. gr. éger bort,

3. tyukmónyat,

Ezeket öszve timporálván, tedd a' ló talpára, ezt  
smap egymás után tselekedgyed, de ha látnád hogy  
wen hús jó ki belőle, az ellen ez irral ély :

W Végy 3. lot Gris pánt,

3. lot olzátlan meszet,

6. tyukmóny fejerét,

Mind ezekből tsinály irat, és redd reá, és bé-gyo-  
nttya, kőröm irral kennyed azonban a' talpát.

*En jó recepta, ha valamelly Ló tsillagos, az az  
korságos, mint kell meg ismerni rajta.*

a' lovone betegség uralkodik, re-elik, és száját  
gyon fel. tattyá, a' fekvésben ide s-tovahánykodik,  
k hamarjában vágasd-meg a' lovona' tündő és állak  
fir. Az után ez italt készítsd neki :

Végý fél mészely Hárta-fa virág vizét,

fél mészely tölgy-fa levél vizét,

fél mészely Soska vizét,

1. lot égetet szarvas szarvát,

1. dragma Aszony havi betegségét,

Hidegen kell ezeket őszve timporálni, és kétszer egymás után két nap a' lonakbé-adni, mihelt az ereket két meg-váगतod rajta, akkor ad a' felét mindgyárt békének, és úgy más nap a' más részét, mely orvosságot után többé e' nyavalya nem bántya.

*Vizet készíteni, ki vel minden-féle foggyatkozások*

*kat gyógyítanak, úgy mint szűnmóltások és több*

*ebek károsítói. ha vele meg-*

*mosd.*

Végý ahöz 2. lot Camfort,

2. lot Bor-követ,

2. lot Gálitz követ,

fél lot Mercuriomot,

2. lot timfót,

2. lot Salétromot,

Egy mészely bor etetőben kell meg-főzni, és az után jól be-tsinálván el kell tenni, és ha lovadnak szűnmóltója avagy egyéb nevéle talál lenni, csak ezzel mosd, de elsőben a' szűnmóltót fel-messed, és olajtatlan mészert hirtet bele, vagy harminc napig úgy had-ban, hogy meg-évedgyék, az után ki-metelvén egy hét vasfal süttögesd a' helyét, úgy ősztan untalan enyével vizet mosd, a' ki száraztja, és azzal edgyütt gyógyítja-is; a' ki nem csak nevéleket, de más félékről is hasznos; De ha heves daganat esnék abban, ez is

és ély az ellen, és napjában kétszer vagy háromszor  
mnyed ezzel, de ha meg nem dagadna, nem kíván  
lik az lr, tsaka' vízzel mologassad,

Ahoz végy 4. pénz arra mézet,

4. pénz arra Fejér görögöt,

4. pénz arra Rósa vizet,

6. pénz arra Afztales gyantát,

Habard őszve őket, és napoként vele a' dagadást  
mnyed, az után a' vízzel-is mossad, meg-gyógyul.

*Ha valamelly Ló az uti-jarasban meg-rázodik  
avagy sibalodik,*

Wégy egy kevés kovászt,

2. tyukmonyat,

2. lot Sarkany vért,

1. melzely Veronica vizet,

fertály font Bolust,

ezeket őszve timporálván, minden nap frissen kösd  
óra, miglen hevseget el mulattyá.

*Hogy az Ló el ne rázódjék.*

Wégy 3. tyukmonyat,

1. gr. égetet bort,

1. lot Grilpant,

egy kevés kovászt,

Keverd őszve, és kösd a' kaptára minden este, és  
ha ezeket nem kaphatná, tehát;

Wégy 1. gr. Vaját és egy darab Kenyer bélt, pörgöld

egy seprenyőben, és melegen kösd a' kaptára.

*Ha az Lónak eleven hús az Kaptá környékén,  
avagy egyébütt tolyodnék ki.*

Hogy ha látnád, hogy eleven hús valami részén,  
a' lovadon tolyodnék ki, az ellen ez irral ély:

Végý 1. lot Grispánt;  
fél lot Mercuriomot;

3. tyukimony fejerét;

Ezekből tsinály irat, és kősd a' kaptára, de ha nem  
használna, Mercuriomot törj porrá és hints reá, a  
meg. tsilapittya; de ha látod hogy genyetséges a' seb  
ki tsiztsd belőle, mert gyakorta izokott meg. eve  
sedni; azért a' rothadást-is egy kis fogoval ki-voányad  
és ezek után ez irral kend:

Végý fél font mézet;

6. lot timfót;

3. lot Grispánt;

Ezt irnak tsinalván, ézzel kősd mig meg-gyogyul  
de más kötésekkel-is kell a' ló lábát kötnöd, hogy as  
hévség ne bántsa, és ha nyárban esik, végý apró tsiz  
lánt, söt, etzeter, és tyukimonyat, kiket őszve habarj  
de ha télben,, tehát végý kovászt, söt, etzeter, tyukmo  
nyat és bolult; és kősd-bé neki ézekkel, és jobban lés  
fzen, de mindenkor szépen ki-vakarjad.

*Igen jó recepta, mikor valamelly Lónak seb he  
lyei a' Kaptában evésednek.*

Elsőben, ki vakard szépen a' Kaptát; és az után m  
Végý fél font terpentínát,

fél font Bak fadgyat;

Egy sárpenyőben olvazd őszve, és kend a' seb he  
lyeire, meg gyogyul szépen, nem-is fakad ki többé

*Esz*

*Eszében vévés, mikor az Ló kőrmé**meg hasadott.*

I Ha tapogatód elől a' ló lába kőrmét, és érzed azt  
 hogy lágy, ez flastromot redd reá:

V Végy 3. lot Grispánt,

2. lot mercuriomot,

6. tyukmonynak a' fejerét,

A Ezeket tedd elől az hol a' kőrmé lágy és az eleven  
 as kin áll, mert hátul el szokott apadni. Az után  
 i irral kössed-bé, de azonban a' kaptát-is kennyed.

Midőn az Lovat meg nyilaz zák, avagy szeg-  
 ben hág, arról próbált recepta.

V Vedd eszedben, mikor a' lába igen hevül, de nem  
 lehetod hol van nyavalyája, tölts hideg vizet mind  
 két kőrmére, és a' mellyik elsőben meg szárad, ar-  
 t vond le a' parkot, és keresled e' nagy fogóval, és  
 n meg leled, nem szükség hogy ki mészed, hanem  
 brd meg ott egy hézagos furával, és a' genyetséget  
 tisztíts ki belőle. Annak-utánna:

V Végy 3. lot Varga szurkot,

2. lot terpentinát,

2. lot Bak-fadgyat,

O Olvazd őszve ezeket, és kend a' lyukban', a' hol az  
 nyetség vagyon, a' kőrmét pedig kennyed kőröm-  
 sal igen jól.

*Egy igen jó gyógyító ital, minden féle*

*nyavalyákról.*

V Végy 2. lot Folia Senát,

1. lot fekete hunyort,

1. dragma Rhabarbaromot,

2. lot Angelicát,

fél lot Boldog alzony ágát,

Ezeket apron őszve-törd, és egy itze sörben főzd jól meg, és a' beteges lonak két reggel egymás után add-bé, és arra 3. óráig koplaltasd, mert ez az ital igen hasznos, tisztítja belől a' testet, és újítja benne a' vért, másod napon pedig az ital után vágasd meg rajta a' tüdő és sarkantyú ereket.

*Vizet készíteni, minden-féle nevések gyógyítására. úgy mint szűnműtső, vagy más több affélékért, kivel kell mosni.*

Ahoz végy 2. lot Gamfort,

2. lot Bor-követ,

2. lot Gálitz követ,

fél lot Mercuriomot,

2. lot timfót,

2. lot Saletrumot.

Három meszszely Bor etzetben kell, ezeket meg főzni, de az után jól be-tsinálván el tegyed, és ha továbbon szűnműtső avagy egyéb nővés vagy on, tehát azokat elsőben fel-metéllyed, osztán ezzel moslad, kire oltatlan meszet köls, és két vagy három napok alatt rajta hadgy, hogy ki-evesedgyék.

*Item, más ehhez hasonló jó viz, rothadó sebek, és szűnműtsők ellen.*

Végy fertály font Gálitz követ,

fertály font tört puska port,

1. lot sárga Rusikát;

4 lot timfót, és 1, itze Bor etzetet.

Hideg etzetben kell ezeket őrve timporálnod,  
és ezzel kell mosni a' rothadó sebet avagy szűmöltsőt  
egyen ki-tisztítja a' sebet, sőt a' vad-hústul-is meg-  
taltalmazza, és gyógyítja.

*Gesztenye szinű irat késziteni rosz  
kórómból.*

Végy 6 pénz arra mézet,

1. lot Grispánt,

1. pénz árru timfót,

1. lot ezüst gelétet,

Kender tsőpűvel kell a' sebet ki-tisztítani, és a zi-  
rat-is ugyan kender tsőpűvel kell be-kötni.

*Zöld száraztó flastromot csinálni, ki vel az ki  
nőu húst vissz-a-térítetni.*

Végy Rusikát, Grispánt, tyukmony fejét,  
timporáld őrve, és kender tsőpűvel kösd reá.

*Azról egy jó kötés, midőn valamelly Lonak  
bévűség legyen a' lábában.*

Végy 2. pénz arra Bolust,

egy kevés kovált,

egy pénz arra söt, és egy kevés bor etzetet,

Habard őrve őket, és kösd hidegen a' ló lábára.

*Kő Epe ellen.*

Az ló kaptáját ki kell taragni, és zöld petsétlő via-  
zat süts reá, avagy Sárkány vérral kössed a' kő epet,  
és el-múlattya.

*Mikor valamelly Lonak kő-epéje az talpa  
környékén ki fakad.*

Végy 2. gr. mézes kalats kovászát, Sárkány vért,  
Ezüst gelétert, egy-egy gr.

2. lot oltatlan meszet,

3. tyúkmonyat.

Tsinály irat ezekből, és kösd a' kapta környékére.  
de ha az eleven hús ki döllyedne, tehát egetet gálitz  
követ tégy reá. ismét jó körme fog nőni, és arra  
kössd ez fellyül való irat.

*Igen jó recepta, ha körme szorul az Lonak, mi-  
ről ismérhetni meg, és mitől vagon.*

Ha a' gyermek lovakat idején meg nem patkol-  
lyák, tehát hoszan szokott nőni körmök, és hegyes-  
sen a' holott a' patko szokott állani, vastagabb-is az  
kerületi mint hátul a' lágya, és őszve-nő a' körme.

Az Hold újságán kell a' kaptát szép vékonyon ki-  
faragni mind azeleven húsig, és arra hézagoss vékony  
patkot üttess, hogy a' kapta ismét ki ne terjedgyen,  
sőt jól nőjön, ez után készíts ilyen siros kötést:

Vegyed a' Domasz ganéját,

4. lot Nyúl háját,

fertaly font ó háját,

egy font tört len magot.

Habard őszve és főzd-meg, és az után melegén  
kösd reá, 4. hetig egymás után, és jó körme nő.

*Köröm gyökér enyészése ellen, jó recepta.*

Vége Fa-olajt,

Babér olajt,

Boldog aízony ágot,

terpen-

Terpentinát, Isten juhotskáját,  
 ó hájat. három három lotot,  
 6 foghagyma fejer,

Mindeniket magán meg-törvén mosárban, őszve  
 itimporálljad, és ha a' lovat akarod ezzel kötni, elő-  
 szőr meg kell melegíteni.

Az Hold nővésén faragtasd vékonyon a' kőrmőt,  
 úgy hogy vérezzék, és az után e' szerzsámokkal köld  
 ha akarod hogy elevensebben maradjon:

Végv Fenyőgyantát. Szurkot, Bak-fadgyat,  
 Olvazd őszve, és tölts a' kőrmében, de így bany vé-  
 lle ismér, hogy a' térdétől fogva a' hasáig kend a' ló lá-  
 scát, erőssen az első irral, úgy hogy a' szőre is le-men-  
 nyen, és bé-enyélszik, a' kenet után fogald bé. és dol-  
 goztassad három vagy négy napokon, az után fel-ül-  
 hetz rája, és járhatz rajta, a' hol akarsz, de ha még  
 nyavalyás, minden hétben egyszer kennyed.

*Fülben való kelevényről.*

A' gonosz vérből van ez fogyatkozás, hogy a' lo-  
 von idején eret nem vágnak, tsinály mézet és dio o-  
 slajt őszve, lágy melegen, és napjában kétszer kend  
 véle, mind addig míg meg-gyógyul.

*Az melly Lo nem jól halhat.*

Metély egy retket aprora, és sóval jól őszve törd,  
 revét ki-tatsard, és a' ló fülében tsepegeds, ez orvos-  
 ág az embernek. Is hasznos.

*Egy igen jó flastrom.*

Végv 2. lot Velentzei tömjént,  
 fertály font ó hájat,

3. lot Gámfort,  
fél font Szarvas fadgyat,

Ezeket először meg főzd, az után végy fertályfont  
Viaszat, fertály font Fejérgyantát, kiker magánafon  
olvasz-el, és az után a' fellyül valókkal őszve timpo-  
ráld, mely flastrom tisztít és gyógyít.

*Más Flastrom.*

Végy Buza lisztet, mézet, tyukmóny fejerét és bort,  
kiker őszve timporály, igen hasznosok.

*Seb enyhítő és hivesítő Kenet.*

Végy fertály font Fa olajt,

2. lot Rosa olajt,

fertály font Vajat

2. lot ezüst geléter,

2. lot Fejérgyantát,

fertály font ökörtson velőt,

Mind ezeket főzd meg, mely Kenet igen jó, a' ki-  
enyhíti és hivesíti az ereket.

*Tisztító és gyógyító Kenet.*

Végy Szarvas fadgyat,

Irós vajat,

Len mag olajt,

Medve hájat,

Belénd fűnek olaját,

Szarvas tsontjának veleit,

Köröm sirt, és

Szék-fű olajt,

Mind olvazd őszve, hogy Kenet legyen belőlök.

*Szárazto*

*Szárazító Flastrom avagy Ir.*

Végy oltatlan mézet, lisztet, mézet, tyukmónymony fejerét és söt, habard őszve őket, ez az Ir hasznos az olyan sebekre, kiket Ros féreg éssen ki,

*Sebre-való Ir.*

Végy 1. font fenyő szurkot,

1. font Juh fadgyat,

fertály font Mézet.

Olvazd őszve egy új-fazékban. Avagy végy Fetskefü gyökerét, és tőzd jól meg, és a' sebet gyakorta mossa el ezzel.

*Más. Szárazító Flastrom.*

Végy oltatlan mézet, tyukmónymony fejerét, égetet port, őszve. habarván kösd a' sebre.

*Mindenféle Kelevényellen.*

Mikor a' lo Kelevényes és ki-fakadt, végy tört Babért, hints a' sebre, és kenderrel kösd-bé.

*Seb és szakadásról, avagy Sérvésről való Ir.*

Végy Szarvas fadgyat, Köröm firt, és

Kutya firt, egy-egy fertály fontot,

1. lot Babér olajt,

1. font Fa olajt,

Főzd Innak ezeket, és kend. osztán a' sebet véle.

*Fel. avagy ki-rágó Ir.*

Végy 2. lot Gálitz követ,

fél lot Gallést.

1. lot timfot,

1. lot Fejér gyantát,  
fertály font Fa olajt,

Főzd őszve ezeket, ez az Ir jó a' vad-hús ellen.

*Szárazító Ir.*

Végy égetett Hal tsontot,

fél lot Gőrgő fejét,

2. lot Czinobriomot,

2. lot Fejér Gálitz. követ,

fél font Borz hájat,

1. font Fa olajt,

fél font Bak fadgyat.

Ezeket főzd Irnak, mely a' sebet száraztya.

*Tyukmony olajt készíteni.*

Vedd a' keményen főt tyukmonyaknak székít, és egy medentzében pörgöllyed jól azokat, és ha olvadni kezdenek, egy szép ruha által szűrd meg, ki ből olajod leszén. mely olaj igen jó és hasznos a' vörös szőmőknek, sőt egyéb-féle nyavalyákat is vélegyógyíthatz, kit ruhára kenven reá köls, ez amaz igaz tyukmony olaj, kiről sokat tartanak.

*Tisztító és gyógyító Irat tsinálni.*

Végy 8. lot mézet,

3. lot Terpentínát,

3. lot Grispánt,

1. lot timlót,

Ezeket egy új fazékban mind addig kell főzni, a' mig Gesztenye színű Ir leszén belőlők.

*Daganat ellen való lr.*

Végy Fa olajt, Len mag olajt,  
Görög fejt, fél-fél fontot,  
fertály font ezüst gelétet,  
4. tyukmehyat,

Kiket egy fazékban jól őszvé timporálván, a' ke-  
rmény daganat ellen élhetz véle.

*Igen jó enyhítő viz, minden-féle nyavalyák-  
ban való hévségekről.*

Végy fél font máltixot,

1. font timsót,

1. font Gálitz követ,

6, pénz arra Gámfort,

más-fél itze sőrt,

Főzd jól meg egy új fazékban, és a' sebeket ezzel  
mossd, ha szintén meg-dagadott-is, annak-utánna  
ez porral ély:

Végy Tormentillát, Farkas almát és

Szurok gyantát,

2. lot tört Csuka fogat,

Ezzel hintsed, és meg-gyógyít minden féle sebet.

*Minden-féle sebeket gyógyító Vizet készíteni.*

Végy Fekete nadály füvet gyökereftől,

Farkas almát gyökereftől,

Tormentillát gyökereftől,

Eb szőlőt gyökereftől,

Fáp sajtot gyökereftől,

Szek fű viragot,

Zöld Télet, egy-egy marokkal,

Hatitze

Hat itze borban, egy új fazékban téven őket, főzd jól meg őket, kivél moslad a' sebet, és szépen gyógy. Utánna, nem-is hagy vad húst nőni benne, akár meg-vágott avagy szúrt seb legyen. a' hévséget kivonsza, és meg-gyógyítja, ha untalan ezzel mosod.

*Minden féle sebet gyógyító Por.*

Végy 1. pénz arra Gálitz követ, kit égess-meg.

1. potrá tört kutya fejét, Farkas alinát, és

Eger-fa terejét, egy-egy fertály fontot,

Ezeket porrá csinálván, hintsed a' sebet véle ki szárazító és gyógyító, de halátod hogy vad hús benne, és nem meszize az értől, csöpűt mártts választó vizben, és arra tedd, mert ha a' seb igen vérezik, és nem évesül, arról meg-tudhadd hogy vad-hús vagyon benne, halátod hogy a' választó víz igen erőst, tehát végy 4 lot Gálitz követ, kit égess porrá, és törd jól meg, hints a' sebben, szépen meg-gyógyítja. De ha akarod hogy a' seb helyt hamar bőr és szőr nője.

Végy 4. lot Len mag olajt,

4. lot mézet,

1. lövélni puska port,

3. pénz arra Fa olajt,

Gyenge irat tsinály belőlők, kit keny a' febre, atól olizán bőr és szőr nővi.

*Igen jó ír az Frantzú féreg ellen.*

Végy 1. lot szürke kén követ,

fél dragma mercurio: mot,

fél lot Foenum græcumot,

fél lot Fejer hunyort,

4. lot ó hajat,

Meg-rörjed őket, és az után edgyütt jól meg főz-  
sed, kívül ősztan a' sebet kennyed, igen házsnál, és  
meg-gyógyul, *probatum est.*

Mikor az *Lo egész teste tromokkal rakva, az kis*  
*valami rozs fereg avagy menjét meg-fűna.*

Végy Törjéket, Gentianát, Rhabarbaromot,  
tört Pápa fűvet, egy-egy lotot,  
fél lot hoszszú borfőt,

Meleg borban add-bé ezeket a' lonak, és bé-rakar-  
rán edgy fél óráig hadd álljon, az után edgy kevesse  
mártassad, és másod nap vágass eret rajta, ki után végy  
bírsóprót, és az egész ló testét mós-d-meg véle, meg  
gyógyul.

*Minden-féle Sebgyógyító fekete Ir.*

Végy ó hájat, Paska port, Terpentintát,  
Mézet, egy-egy fontot,  
Fa olajt, Gámfort,  
Sáletromot, egy-egy fertály fontot,  
4. lot Gálitz követ,  
3. lot Fefér gálitz követ,  
egy üveg Bor etzetet,  
egy jó marok lot,

Mind ezeket őszve-törven főzd-meg az etzetben  
olol, de ki ne fuffon magán olvasz hájat, tölts melegen  
a' többi köziben, és elegyits jól őszve, ki ha meg-hűl  
oló leszén,

Ez az Ir minden-féle sebeket meg-gyógyit, hévsé-  
get olt, daganiatot szárazt, és a' sebes kőrmökre is i-  
egen házsnos, *probatum est.*

*Probált*

## Probált recepta, koszos avagy turos

Lovaknak igen hasznos.

Kivántatik, hogy a' turos lovat ilyen luggal mos-  
sák. Vegy azért szőlő-vefzfő hamvát, tyuk ganéjt,  
galitz követ, vizben főzd meg őket, és hadd meg-  
tisztulni, azzal mossa őztán a' lovat, és egy tekerts  
szalmával jól meg-dörgöllyed, hogy a' vér mennyen  
utánna, az után ha meg-szárad e' következő irral  
köffed: Vegy 3. lot szürke bűdös követ,

2. lot örveny gyökeret.

2. lot Eleven kén-esőt.

4. lot Babér olajt,

1. font vörös ártány ó háját.

Az eleven kén-esőt Babér olajjal kell meg-oltni,  
az ó háját-is magán olvazd-meg, de az után mind az  
ó hájban főzd-meg őket, ez irral kennyed a' lovat,  
de jól be-dörgöllyed, az után a' lovat vesztég állassad.

Az után őztán mossa egy közönséges luggal, és  
ha meg-szárad a' ló, ismét az irral kennyed, és addig  
hadgyad ismét állani, mint az előtt, mind ezt tsele-  
kedgyed, míg meg-gyogyul. Azonban a' kenés a-  
vagy mosás előtt mindenkor abrakkal e' porba adgy  
neki: Vegy Bolust a' ki még friss és új.

Foenum Græcumot,

Boldog aszony ágát, fertály-fertály fontot,

3. lot szürke bűdös követ,

2. lot Fejér hunyort,

egy marok sót,

Ezeket őszve tsinálván a' lonak egy kalánnal az a-  
brak közzé rőlts. de meg-nedvesítsed az abrakot,  
ho' ya' port ki ne fuhassa, és így a' kosz avagy tur-  
etteb ől mind ki-verődik, probatum est.

*Fekete kősz. avagy tőr irat készíteni.*

Végy jó olvasztott ó hájat, annak utánna végy Po-  
omot, Dialtheát, Babér olajt, Kin-esőt, ezeket egy  
lányben téven, őszve-timporálljad, az ó háj közibe  
menig tégy puska port, bűdös követ, ezeket őszve ha-  
barván, az után mind őszve elegyítsed, kiből jó Ir-  
szen. *probatum est.*

*Más Ir ugyan azonról.*

Végy szürke Bűdös követ,  
Puska port, fél.fél fontot,  
Babér olajt,  
Kin-esőt, két.két lotot,  
2. font ó hájat,  
'A' Kin-esőt a' Babér olajjal öld-meg. az után egy  
rpenyőben mind őszve habarván tsinald irnak, és  
lovat azzal kennyed.

*Tőről való Víz.*

Végy 3. lot Gálitz követ,  
2. lot timsót,  
4. lot Salétromot,  
2. lot szürke Kin.követ,  
2. lot Babér olajt,  
4. lot Kin-esőt,  
fertály font Grispánt,  
Ezeket forrald fel szép tiszta vízben, kivel mossad  
lónak turját.

*Meg más ugyan azonról.*

Végy Gálitz követ, forrald fel tiszta vízben, kivel

mossa a' ló turját, avagy végy kuskát, avagy timfő  
avagy saletromot, és forrald vízben mindeniket, és  
a' ló turját mossa vele, meg-gyógyul.

*Más Turról való jó recepta.*

Az abrakos lovakon szükség a' rüdő, nyak, hajlár  
és farkentén ereket meg vágatni, az után harmad napon  
végé fél font őrvény gyökeret, fertály font szűrt  
ke bűdös követ, kiker törj porrá és a' lonak vizes as  
brakkal adgyad, az után bor. kö és saletromos luggal  
mossa meg a' lovat, harmad nap múlva a' követke  
zendő irral kennyed: Végy fél font Babér olaj,

4 lot Kin-esőt,

2 font ő hájat,

Szürke kin-követ, Puska port,

Babért, fertály, fertály fontot,

Ezeket egy serpenyőben őszve olvasztván, habar  
jól őszve, hogy ha meg-hűl, a' lovat egész szíven ken  
meg vele, ki után a' fellyúl mondott luggal ismét  
mossa a' lovat, míg meg-gyógyul.

*Tsoporos lábú Lovak.*

Vágasd-meg a' ló lábán való Téké erét, az után  
Végy 1 itze esőt, 6 lot Grispánt, fertály font ő hájat  
kiket főzz egy fazékban irnak, de untalan keverjed  
hogy meg ne égjen, kivel minden reggel kennyed a  
tsoporokat.

*Ugyan azonról.*

Végy 1 itze szekér kenőt,

1 mészszely Disznó hirt,

egy marok meszet,

4. lot Grispánt,

5. lot Puska port,

6. lot szürke Kin-követ,

Olvazd őszve: és tsinály irat belőlőők.

*Meg más recepta, isoportos lábú Loról.*

Szükség először hogy mind a' húsig ki faragjád, és az után ezekkel kell kötni: Végy tehenganejt, és szűzno sirt, kiket sörben főzz meg, és kössed minap ezzel, az után mézes vízzel mossad a' tsőrt, és ha meg szárad, ez irral kennyed:

Végy egy itze szeker kenőt,

1. mézely Dűzno sirt,

5. lot mézet,

3. lot Grispánt,

5. lot Puska port,

5. lot szürke bűdös követ,

Ezekből irat tsinálván, véle a' lovat kennyed, és a' ereet vágasd meg a' lába szarán. a' gyakos szőrt beldeld ki, és ez után meg ez irral kennyed, hogy az után meg más szőr nője.

Végy Mézet,

Len mag olajt, fertály fertály fontot,

2. lot rőrt ezüst gléret,

2. gr. Fejér lilium olajt,

Őszve rimporalván ezekből tsinály irat, és kenda vele, ki után szép szőr nővi mint az előtt.

*Impókról.*

Végy Gálitz követ, főzd meg vízben, kivel mossad minden harmad nap, és ez után y ez irral.

Végy Puska port,  
szürke Kin-követ, négy-négy lotot,  
Grispánt, ezüst gléter, egy-egy lotot,  
1. font ő hájat,

Ez meg-nevezett szerszámokat olvazd őszve,  
hogy Ir legyen abbol, és az Impokot kend véle, a  
meg-gyogyul, tiszta lábúl észen mint az előtt.

*Egy igen jó recepta, ha valamely Lot tetemes  
kőrmű, miről ismérkíteni meg.*

Azon, ha a kőrmű környékén fel-fűsüllőd a szőr  
tehát talál sz közte gyakos szőr, kiváltképpen télben  
erről való irat így tsinály:

Végy 1. lot égetet gálitz követ,

2. lot timfót,

Mézet, Terpentinát, fertály-fertály fontot,

Ezüst gléter, Grispánt, egy-egy lotot,

Ezeket őszve törvén tsinály irat belőlők, kívül a  
lovak melegen minden nap egyszer kennyed és jól be-  
dörgöllyed, de ennek előtte a kőrmét jól meg-rápc-  
roliяд, mind addig ély evel míg a gyakos szőr  
mind ki-jő, ekképpen a lonak ismét jó kőrmű fo-  
nóni, az ilyenlovak kőrmét jó vékonyon kell ki-  
faragni, és vélekbánni, hogy a felettéb való nedve-  
ség a kőrméből ki-szivárkozzék.

*Jó recepta, ha az Lotjon békola van,  
miről ismérkíteni az meg.*

Ha valamely lonak ily fogyatkozása van, az  
ló a békola sz hoszú gyakos szőrű, ha fel-fűsüllöd  
békola sz hoszan, és ug y találod, az ellen így ély:

Ahoz végy egy mészely Rosa vizet.

tört ezüst gléret,

tört Görög fejért, fertály-fertály fontot,

2. tykmonyat mindenestől,

Ezeket hidegen timporáld őszve, kivel osztán a' gyatkozást minden nap kétszer kennyed, az után, sepen meg-gyogyul, és jó szőr nővi ismét.

En jó recepta, ha az Lonak az bátulso térdgyén,

által-járóépéje vagyon, azon meg-ismérhed, mert

majd olly nagy mint egy tykmony. kit edgy

helyből máshon ki s-bé nyomhaszni.

I. Ha még csak újontában vagyon, végy edgy Lud

oonyat, kit jól sózz-meg, és meg sütvén melegen.

llamint a' tűztől ki-vészed arra az epére erőssen reá

lőssed, harmad napig rajta tartsad, de ha az epe még

em olly nagy, tsak tykmonyat kell venni, és azon

terint vele élni, és a' loval banni.

I. De ha a' nyavalya régi, a' lovat meg-kötőzvé,

őjts le, az epét nyomd-ki, egy ér. vágó vasat vévén

ggj egyenesen az epére egy iznyire való lyukat egye

ressen bé, kiből sárga viz fog ki-folyni, mikor pedig

ki-foly, egy meleg drot vassal súd meg a' lyukat,

gogy ugyan meg-pirullyon. Annak-utánna :

Végy 1. gr mézet, 1. Alzatos gyanrát, Kiket ősz-

tsinálván, tsőpüre kennyed, és három reggel az

őére egymás után kőssed, de a' vizet mindenkor be-

elle ki-nyomjad, hogy a' hévség ne bántsa, ez után

kkövetkezendő irral kőssed egész hétig, és a' lebet

ivitva tartsad, hogy a' nedvesleg tel yessleggel ki-zi-

larkodgyék belőle. Végy 1. lot Crispánt, és edgy

tyukmonyat, kikbőltsinály irat, és a' sebbe dugjaon  
az elebbi irral is fellyül köslede, hogy a' hévség meg  
ne bántsa. De ha felettéb igen kezdene dagadni:

Végy fél font Görög fejezt,

Rósa vizet,

tört ezüst glézet, és

Mézet, egy-egy gr.

Irnak tsinálde ezeket, és kender szőszszel a' dagas  
patra köslede, mind addig mig a' daganat el. múlik  
az után eget borral moslad a' sebet, ezüst glézet és fany  
kas almával gyógyítsd meg, ki után ép lábu leszén.

*Jó recepta arrol, mikor az Ló hátulso lába  
térdbbe lankad.*

Az otsmányságtul vastagság és keménység léfzer  
ki az inakat el-foglallya, ugy annyira hogy végtére  
sántál miatta, ha idején nem curáltatik

Azért végy egy újni darab rezet, kit hevits-meg  
és lábát hoszan valamig vastag középpen sűrőgeffen  
keresztül is háromszor, ugy hogy a' bőr fel-fszakad  
gyon belé. ki után ezekkel ély:

Végy Popiomot, Dialtheát, Csont velőt,

Kútya sirt, fertály fertály fontot,

Meg olvaszad ezeket, és irat tsinály belőlők, és a  
égetést untalan kennyed véle, mind addig mig meg-  
gyógyul, ki után jó ép lábu leszén.

*Jó recepta az ellen, ha valamelly Lónak gyökere  
számbólisóje egy tyukmonyni vagy ököl  
nagy leszén, és vére jár.*

Végy egy beretvát, és azt gyökereستől mind a' hú-

g mesd-ki, de kár-nélkül, és egy meleg ling vassal a'  
 nettzést sűtőgesse, hogy a' vér meg-álljon, az után;  
 Végy Asztralos gyantát, Len magot,  
 Mézet, két-két lotot,  
 Ezeket őszve-timporálván, a' sűtést ezzel három  
 napokon egymás után kennyed; és az után végy ége-  
 tt Gálitz követ, kivel hintsd a' sebet, az irral pedig  
 a' seb környékét kennyed, hogy a' bőr ismét bé nője.

*Főzőld Ir, az békolathán való sebes Lonak.*

Végy 1. font ó hájar,

1. lot Puska port,

3. lot Bűdös követ,

Grispánt, Timfót,

Gálitz követ, két-két lotot,

Mind ezekből irat tsinálván, a' békolatot kennyed  
 le, és meg gyógyul.

*Probált viz, ha valamelly Lolábai meg-  
 dagadoznak.*

Végy 1. pénz árra Gálitz követ, kit főzz-meg tisz-  
 a vízben, és azzal mossad a' daganatot, akár bor kő-  
 tet főzz vízben, de ha a' labai fel-fakadnának:

Végy Grispánt és timfót egy-egy lotot,

14. lot mézet,

1. gr. ezüst gléret.

Főzd-meg ezeket irnak, és ezzel kenegesd a' sebet,  
 a' mellett e' szárasztó porral is éry:

Végy Tormentillát,

Farkas almát, Szurok gyantát,

Csuka fogat, mind törve, két-két lotot,

Végy Fekete úrmöt,

Pap fajtyát,

Farkás almát,

Apro bojtorjánt,

Eb szőlő fűvét, egy-egy marokkal,

Ezeket a' fűveket borban avagy sörben jól főzd meg, és melegen kösd osztán e' fűveket egy ruhával teá, s-használ.

*Ha az Ló lábai ki-fakadoznának,*

Végy Bor követ,

Gálitz követ, két-két fontot,

3. irze bort,

Főzd jól meg ezeket borban, és a' ló lábait tőrhező melegen véle mossad.

*Ha az Ló szerzsáma meg-dagad,*

Végy Pap fajtyát,

Fekete úrmöt,

Farkás almát,

Apro bojtorjánt,

Eb szőlő fűvét,

Chelidoniát, egy-egy marokkal,

Borban avagy sörben meg kell főzni, és a' meg dagadott szerzsámat azzal kell párolni, kihez tsinály ilyen keveret: Végy 1. mészely Rola vizet,

fél font Fa olajt,

tél font Görög fejért,

Mind ez irral, mind penig a' fűvekkel kívántatik párolni, mint edgyikkel egy nap, máhikkal más nap pá-

parolni és kenni. De ha a' daganat igen kemény volna és nem akarna meg enyhődni, a' száján által egy toll wallagságni szőr finort kell által vonni, és minden nap vonogatni, azonban párolni és kenni is mind addig mig a' daganattyát el-múlattya. az után vond ki a' finort belőle kár nélkül. Hogy ha pedig azt kiwészed, tört bor követ főzz vízben, és a' sebet minden nap azzal mossad, és meg-gyógyul.

*Ha az Ló tisztátalan vizellik.*

Tölgy. fa levelet adgy a' lonak enni, és ha vizellik fogj a' markodban a' vizelletiben, kit töltsa' keresztsontra, és fordíts meg magát, ezt gyakorta miveld, és meg-gyógyul. De ha nem akarna el-múlni, végy szőzéná polyvát, kit főzz jól meg vízben, kösd a' hasára melegen, a' mint a' kezéd el-tűrheti avagy a' ló, de a' tőkit bé ne kössed. Es az ital köziben elegyits néki Csábasfü vizet.

*Azonról.*

Végy félfont Tormentillát,

1. maroksárga agyagot,

4. lot tört tsontot,

6. lot téglát,

Porrá tsináld ezeket, és az ivó vizében hintsed néki, hogy arról igyék, és meg-gyógyul.

*Ha valamelly Ló vér vizellik.*

A' Sarkantyú eret vagasd meg rajta, három avagy négy reggel egymás után, avagy pedig a' tudó eret három reggel, ki után minden reggel e' következő porban adgy. bé neki egy-egy lotot:

E s

Végy

Végý tört Rák örvényt,

Bak vért,

Egetett Szarvas szarvát, egy-egy lotor,

*Midőn az Ló nem vizelehetik.*

Egy pinzelkét tsinály, és arra keny Nyúl kövérít,  
kit bortolý meg, és dugd a' ló vafzorájában, s használ.

*Item.* Kilentz Hering hojagát, törj. meg, és add  
meg innya.,.

*Item.* A' Templomban szegeletekben máfzkáló  
fegyeket., kik a' kőrös bogarakhoz hasonlok, fogj  
azokban borsásf a' vafzorájában, és használ.

*Item.* egy terút tégy belé.

*Item.* Bakfadgyat Borsal őszve gyurj, és tedd belé,  
ez is igen jó.

*Meg más azonról.*

A' Halott koporlójának minden szegeletiből va-  
karj kéveslet, és tedd a' vafzorájában, tsak hamar fog  
vizelelni, próbált dolog.

*Ha vélamelly Ló nem ehetik.*

Végý őkör fark füvet, tartsd a' ló orra eleiben, és  
azonnal fog enni, probatum est.

*Ha meg akarod tudni: ha az Ló bizik-e,  
avagy nem.*

Az ősztvér gyermek lonak ha látod hogy kemény  
háfa vagyon, és az oldalai igen ősztvéren ki látza-  
nak, tapogasd meg őket, ha mélyen be nyulhatz,  
az a' jele, hogy hozzá véfzen, de a' mely húfos olda-  
lu, azonban maga kartsu, az olyan ló nem hizik, az  
olyan

olyan lovak őszve-nőttekben a' testekben avagy a'  
tőkökben, melyet ha elszedbe vész szágódással bád-  
gyazd-meghogy jól meg hevüllyön,akkor tapogasd  
meg a' tőkinél el. kezdvén az egész hasát. és meg-le-  
lled hogy a' ló őszve nőtt, szakazd-el és futtasd jól há-  
romszor hegyrefel. felé, az után ó hájjal kennyed, de  
jól reá vigyázz, hogy ismét őszve ne nőjön, fokszor  
az is oka hogy az illy lovak Farkas foguak, avagy Bé-  
ka van szájokban, ha Farkas fogu egy fog vono vas-  
fal törd-ki, mert a' miatt nem hizhatik; ha pedig Bé-  
kás feketebőrűek és az ajaki dagadnak, holt szájuak,  
s annak-okaért egy hév vassal kell az ajak daganattya-  
t meg-sütögetnőd. Annak-utánna:

Végý Mézét.

Fejér fíliom olaját,

Terpantiát, egy-egy gr.

1. tyukmony. fejerét,

3. lot Görög fejerét;

Ezeket tsináld iruak kend azzak. és így ismét jó  
száju leszen, De ha látnád hogy a' ló még is semmi-  
képpen nem akarna hozzá venni, nyáiban végý eger-  
fű-fűvet gyökereitől, de ha kikeleti Rost kaphat, ő-  
t regen daráltasd, szalma szétskával adgyad neki, kit-  
egy holnapig tselekedgyél, és jól fog kövéredni, Tél-  
ben pedig végý Fœnum Græcumot,

Szürke büdös követ.

Őrvény gyökert, egy-egy fontot,

fertály font Levelikom gyökerét,

3 font Boldog alzony ágát,

1. font Gentianát.

Szépen meg-törvén tsináld őszve ezeket 6. pénz  
arra

arra sóval, és elegyits az abrak közibe reggel és este egy-egy kalánnal, de valamennyire meg-vizezd az abrakot, hogy ki ne fuhassa a' port,

*Ha az Ló nem bizhatik.*

Vágasd-meg rajta a' Sarkantyú és tüdő eret, és a' száját meg-tisztítsad, és ha a' szájában oly tsóts formán való növényeket látnál, ki-metéllyed, és ha Farkasfogai vadnak, a' Bak fogak közt keressed, kik igen feketék, és mikor rágoznak, posájokat aval sertegetik, az abrakot szájokból ki-hullattyák, k'ket fog vassal ronts-ki, annak-utánna ezeket készítsed néki:

Vég 8. fő Foghagymát,

1. lot tört hoszuborsót,

és egy kevés sót.

Meg-törvén őszve-elegyits, kivel a' ló nyelvét jól dörgöllyed, az után vég bor etzetet kivel mosd-ki a' ló torkát, három reggel így tselekedgyélegymás után, ha a' lovon eret vágatz, fogd valamiben a' vérét, egy tálagyaggal s-annyi sóval gyúrd őszve a' vért kenyer formán, az után súsd-meg jól, az után függezd-fel a' jászolra, hogy azt nyallja, ki után e' port-is adgyad néki:

Vég fél font Fœnum Græcumot,

Boldog aszony ágát,

Gentiánát,

Szürke Büdös követ,

Fekete nadály gyökeret,

1. font Babért,

Kapotnyákot,

Fekete hunyor gyökeret,

Sót,

Sót, egy egy marokkal.

Porrá törd ezeket, és reggel és este vízes abrakkal adgyad a' lonak a' míg benne tart, hogy ki ne fűsija, de ha látnád hogy a' ló sárral rakva, ilyen italt készíts az ellen:

Végy fél lot Betsi szappant,

Velentzei törjéket,

tört Pápa füvet,

Boldog aszony ágát,

Készíts ezekből italt egy mészely borral, kit jól befődgy, és három reggel egymás után tölts a' ló torkáldban, meg-épül utánna.

Gyakorta szokott esni, hogy ez illy lovak őszve nőnek, ha ily lovad van, futtald háromszor hegyre-fel-felé, ki száguldásban meg-oldatik, az után reá vigyázz hogy többé őszve ne nőjön, és ha a' valzorájánál tehát ő hájjal kend a' vékonyában, *probatum est*.

### *Ha az Ló szájában Béká.*

Az ló száját fel-nyitván ha látod hogy belől fekete tehát kívántatik hogy hév vassal meg-sütögesse az ajaka belső részét. Annak. utánna tsinály ily irat:

Végy 1. gr. Rosa nádimézet,

1. pénz árra Rosa vizet,

2. pénz árra mézet,

Hidegen őszve habarván tsináld irnak. és a' megégetet Békát evel kennyed, ismét tiszta szája leszén.

*Ha valamelly Ló igenel-bevül, miképpen kell*

*azt meg-enyhíteni, és segiteni.*

Leg-először vágals azon rüdő- és nyelv alatt való

eret

eret, had fok vérét folyni, a' farkantyú eret-is, és az  
ér vágás után egy óráig csak vesztetg álljon a' ló, aka-  
kor oltán illy italt adgy. bé neki:

Végy Veronica vizét,

Eb szőlő tüve vizét.

Petreselyem vizét. egy-egy meszelyt,

Őszve elegyits és egy nap add bé mind három íz-  
ben, s. használ,

*Ha az Ló az nyeregtől meg nyomatik.*

Vegyed a' kenyér héját, kit eleven széken piríts-  
meg, olyan nagyot piríts a' mely nagy a' nyomás:

Végy 1. gr. éget bort,

1. gr. Bor étzetet,

2. tyukmóny fejerét,

Ezeket egy tálban timporáld őszve; az után vedd  
a' kenyér héját és tedd a' tálba hogy meg-lágyullyon,  
és ugy osztán redd a' nyomásra háromszor egymás-  
tán, de ha a' daganat meg nem esne, tehát,

Végy fertály font Bolust,

1. gr. égetet bort,

6 pénz arra Veronica vizét,

1. pénz arra kovászt,

2. tyukmóny fejerét,

Kiket tsinály irnak és kend a' daganatot véle, de  
ha meg kelne, hozzára mész fel egy beetrával, és  
hints meszet béle mely ki-élti, de ha a' lapozkáján-  
vólna, és rothatt hús volna abban, mész ki; de ha  
szintén a' tsontig volna, nyúld meg a' febet, és láld-  
meg ha a' tsont fekete-e ha fekete, vakard-meg azt  
szépen, az után illy irral költed:

Végy

Végý Terpentínát,

Fejérliliom olaját,

Popiomot, négy-négy lotot,

Ezüst glétet,

Görög fejiért,

Grispánt, egy-egy lotot,

Egy serpenyőben olvazd őszve, hogy ír legyen,  
 az után kender szőszre kenvén az irat, tedd  
 a' sebben jó mélyen a' tsontig, hogy hús nője bé; az  
 után e' szárazto porral ély:

Végý 1. ember kaponya homlokát,

1. ebnek meg-száradt fejét,

Porrá égessed ezeket egy fazékban, kithints a' sebb  
 oon, mely húst nevel, és jól gyógyítja. De ha látod  
 onogy még rothadás van benne, éget úmsóval hintsed,

*Item, meg más szárazto Por az fellýulembítés*

*meg-sebeséls nyereg nyomás ellen.*

Végý Farkas almát,

Szurók gyantát,

Tormentillát, fertály-fertály fontot,

Porrá tört ezeket, és a' sebre hintsed, de először  
 a' sebet ki-tisztítsd, és a' port a' szőszre tedd; ha látod  
 onogy rothat hús volna benne, éget Gálitz követ régy  
 seelé,

*Melly Lónak Raj vagon az fejében.*

Miről ismerhetni meg, az ol y lo a' váluhoz tít,  
 se-elik, szeleskedik, mint ha bolyokás volna, ez abból  
 seelzen, mikor a' lo a' verőfényen a' nagy járattul igen  
 meg-hevül, ki miatt a' feje veleje meg-olvad, és az ala

rai a'

tal a' ló rajos avagy szeles lészén, az ellen így orvó-  
solljad.

Vágasd meg rajta a' nyelv fölött és alatt; a' két tű-  
dő és két farkantyú ereket, a' szív és két szügye haj-  
lásában való ereket; ezek után egy tiszta fekete tyu-  
kot középből metsz ketté; és melegen vérellől kősd  
a' lonak homlokára; és az után adgy neki:

Végy 2. gr. Tönköly vizet,

1. lot égett Szarvas szarvát,

2. lot Folia Senát,

3. lot Fekete nadály füvet, mind törtet.

Borban tegyed őket, és melegen egynehány szor  
add-bé a' lonak, ki után egy oráig koplallyon, és két  
napok alatt sötét helyen kell tartani, *probatum est.*

*Miképpen ismerhetni meg, ha az Lonak Raja  
vagy, és mitől vagy.*

Mikor a' Ló sebessen futtatatik avagy szágultatik,  
akkor mielő a' vér és az agy való benne igen meg-he-  
vül, és a' hevülés után hirtelen meg-hül; ki miatt az  
agy való fogy. tehát a' miatt szokott lenni bolyokás,  
avagy bolond, és csak veszekedni kell vele, néha a'  
szügyével a' valóhoz hüt, nyakát hörgasittya, fejét fel-  
nyújtja, szemeit tutul forgattya, de semmit nem lát,  
ha futásnak erőszed, vakmerőn fut akar minek-is é-  
lete fogyásával, mert nem tudgya mit tselekeszik.

Vágasd meg azért mentül hamarébb a' nyelvén  
való közép eret. Annak utánna a' homlokán való  
bodétó két ereket, a' két szív és tudó ereket, kik utánna  
tsinály neki illy italt:

Végy Levendula vizet,

Gyöngy virág vize,

Egett Szarvas szarvát, egy egy lotot,

Egy itze Borral avagy Sörrel tölts a' lo torkában  
három reggel egymás után.

*Mint ismérhetni meg, ha az Lonak tsendesz  
bodulása vagon.*

Az olyan lovak szüntelen tejeke, válu alá tartják,  
a szemeket rutul forgattyák fel-felé, és lábokat  
merezstül tartják, a' fül meget való eret erezd-meg  
a' kic, és a' farka allyánál mesd-fel egy iznyire keresz-  
tül. Annak-utánna az orra portzogoján vony edgy  
szőr tzerénát által, és a' nyelve közepin szakazd  
retté az eret, hogy jól mennyen a' vére, ki után a' bo-  
dultság soha többé nem fogja bántani, *probatum est.*

*Midőn valamelly Lo bolond bodulása.*

Vigyázz rá, ha a' lo igen has verő, és két óráig  
nyerit, ide s-tova az olakban erőssen nyargalódik.  
Mikor immár a' széllyel való futkározásban a' lo igen  
hevült volna, sőt nem is nyerithetne, vágass raj-  
közönséges eret, akkor egy mellyesztett Hollot,  
a' fejét mesd-el, a' bélit is egészen vesd-ki néki  
szívestül májostul, és az után egy új fazékban  
be-tsinalván egy sütő kementzéban égeld porrá,  
meg-léven:

Vegy 3. lot Fa olajt,

2. gr. Mézet,

2. itze Bort,

Égy italban e' porbul egy kalánnal, és tölts a' lo  
torkában három reggel egymás után, az után a' hom-  
lokán

lokán a' két szeme között mész fel a' bőrt, kibetéggy  
egy fő foghagymát, és vaddé, ha a' ló ezt öt oráigga  
el alhattya, tehát meg gyógyul, *probatum est.*

*Hogy kell meg-ismérni az Lovon az magvas  
bodultságot.*

A'melly ló a' Nap ellenében igen nyargalodik, és  
gyakran botlik, végre le-is dől, és a' földről fel-akar-  
ván kelni veszekedik, ha ezt látod, azonnal dőly reá  
fődd. bé a' fejét, és a' jobb oldalán a' hajlásban való ere  
szakazd ketté, és az után nem bántya e' betegség, *pr.*

*Ha valamelly Ló boltyokás,*

Hold fottán vágasd meg neki a' homlokán val  
ereket három tsötörtökön egymás után, ha d jól a  
vérét menni. Az után osztrán az üstöke alatt való ki  
hodotskát edgy ér-vágó vassal vágd fel, kiből hín  
tört piskoltot, 10, egész napig tselekedd ezt, és meg  
gyógyul. Annak-utánna fogj egy tiszta fekete mat  
kát, kinek farkát vagy lábát vágd-el, és valamiben  
fogd a' vérét, az után egy itze borbán habard jól öf  
ve, és három reggel egymás után tölts a' ló torkába  
az ital előtt, kire fel-kötött fővel három oráig ha  
koplallyon reá.

*Miképpen kell az Lónak szalonnás nyakát  
ki-mottzeni.*

A' mely felől fűg a' nyaka, affelől a' ferényét o  
két felé, és mész fel mind annyira a' bőrt, valann  
az vagyon. Annak-utánna egy hévassal súsd-meg  
mettzeft, ismét végy egy hegyes vasat, kivel három  
helyre

ilyen süsd által a' nyakát, azért hogy a' nyaka ismét  
szve vonódgyék, és mindenik lyukon vony által  
egy szőr mazzagot, kiket minden nap vono-  
ttni kell egész két hét alatt, osztán tsinály illy Fla-  
oomot: Végy 1 font Len mag olajt,

1. jó marok tehen szart,

8. tyukmonyat,

3. Öszve tsinálván mind addig ragaszd, míg a' sütés  
esik, ki után égett Gálitz kövel hintsed, annak-  
ánna e' porral-is ély:

Végy Farkas almat,

Szurok gyañtát,

Tormentillát, két. két lotot,

1. Kiket porrá törvén szárazon hints reá, de ha lát-  
bid hogy húsbántya és gyakran vérezik, tehát ilmet  
lálitz kövel hintsed, mert az száraztja, a' száraztő  
porral-is azonban mind addig ély, valamig meg-  
ovogyul.

1. Igen jó recepta, az melly Lonak nyaka szegik,  
és felét félre tartja.

1. Az borgas nyakára dőjts a' lovat, és fel felé huz-  
ná a' löfejt, osztán minden erőből talzitsda tér-  
beddel vissza a' lo nyakat, és helyére megyen ki után  
gyen köteft tsinály neki:

1. Végy 1. font Fekete nadály fű gyökeret,

fél font tört öreg Pap sajt gyökerét,

Vörös Bolust,

Terpentinát, fertály fertály fontot,

1. Ezeket főzd jól meg sörben, és melegen kösd az  
nyaka körül, és egyents nyakulészen, probatum est.

*Ha az Ló nyaka annyira megdagadna, hogy  
el sem fordithatná.*

Végnyirfa levelet és ütmőt ugyan jól mindenikben, és erős lugban főzd meg, kivel a' nyakát molsad három vagy négy napokon, napjába pedig négy szerszer is jó melegen, ki után a' nyaka meg-korpázik és a' daganiat le esik, akkor osztán végnyirvas vajat, és a val kend két vagy három ízben, *probatum est.*

*Fáradtság ellen, mind Embernek és mind Lónak hasznos.*

Havalki mészre akar menni, tehát vegyen Fetskőfügyőkerében és Cardopatiágyőkerében egy arány mindenkiben ugyan jól, kiket apróra metélvén edgűvegben tégy, és tölts reá 3. itze jó éget bort, de a' üveget jól be tsináld hogy az ereje ki ne menyen, ki egy nap és étszaka úgy álljon, hogy jól ázzék benne, az után azt az éget borral meg distálljad, mellé éget bort osztán magaddal el vigy, és valahol estve meg fogsz szállani, egy tálatskában töltvén benne a' ló lábait a' körömtől fogva a' térdeig kenvén dőld göllyed vele, mely minden fáradtságát el. mulattattya minden estve ezt tselekedgyed, és járhatz rajta jó időig, az embernek is szintén úgy használ.

*Az melly Ló Ruhát avagy Tollat eszik.*

Tégy Sár fővet, haj fővet, terjék fővet az abra közibe.

*Ha az Ló fuladoz avagy nehezen lélegzik.*

Honnan vagyon a' ló nehéz lelegzetű, nem egy

bűnben

űnnén, hanem a' tűdő fogyatkozása miatt, mikor,  
tűdő lélegző tsüvei nyalakkal, turhával és sár viz-  
sel bé-reked, ki miatt a' ló fuladoz. mely betegség  
mind a' lonal és mind embernél egyenlő.

Azt tartom énfelőle, hogy sok orvosságok a' mel-  
yek a' lonak hasznosok, az embernek is olyan be-  
betegségben semmit nem különböztet a' gyógyításban,  
szaló dolgokban, ez betegség pedig szintén olyan,  
mint a' sziv verés, a' mely hamar végét éri akar k-  
nek is. Azért e' betegség lélegzetet kíván, de szűk-  
ség módgyával orvoslólni, és a' larkantu eret meg-  
sáogatni, ha rút fekete a' vér, tehát ugyan jól kell ki-  
batsátani, de ha vörös közep-szerént kell batsátani.  
Az után szűkség meleg víz által a' gyomrát ki-űresi-  
eni. *Item* végy hangya bolyt egy sákban, kit főzz  
ool meg egy katlanban való tele vízzel, és midőn jól  
lel-főtt volna, ismét tele tölts a' katlant, kit három o-  
ráig főzz, az után vedd ki a' sákot a' hangya bollyal,  
és a' katlan felett egy fára akazd fel, hogy a' víz belőle  
ól ki-tsöpögjön, az után meg. hűltön adgy lonakab-  
span innya, a' köszönéséges ital előtt.

### Más azonról,

Vedd a' körtvély-fa mohát,

Boldogaszony ágát,

és Sályát, egy aránt,

Ezeket jól meg-izárasztván tődd porrá, és a' lonak  
reggel és este abrakkal, fős vízzel meg-vizezve  
badgyad, és jó lelegzetűvé téli.

*Meg más ugyan azonról.*

Végy Fenyő mag bokrot gyökerestől, Eb szőlő fi-  
levelet gyümölcstől, a' fenyő gyökeret szépen me-  
mosd, és tisztán hamvat égels bolólok, kit egy sürt-  
szitával meg szitály, ezzel téven a' szükség idején  
élhetz véle, ha olyan lora találkoznál kinek reggel es-  
estve abrakban adgy-bé meg vizezven az abrakot,  
hogy ki ne fuja a' hamvat, a' ki lelegzetet ad

*Item*, égels porra egy Sül-disznót, kit abrakban  
adgy nékie egynehányszor, igen használ.

*Horut ellen.*

Az horutás egy elsőben csak semminek tettzik, de  
ha annak okát meg-akarod tudni, gyakorta a' ló hoo-  
rut a' mohon való italtól, poros szénától avagy abrak-  
tól, és a' porban való járástól, de ez ilyen horutás csak  
két vagy három napig tart és el-múlik, kihez nem  
kivántatik orvosság, ha nem akar meg szűnni rajta,  
és nem orvoslod, tehát tüdője és mája vész, sziv verő  
és ezekhez hasonló betegségben esik, kiknek nehézség  
ellenek állani, akar külsők akar belsők legyenek ha-  
hamar nem orvosoltatnak, kiről többet nem szöllok.

Sőt inkább arra vigyázok, hogy ha száraz, nedves a-  
vagy sár-vizes é; ha az száraz, az hévségből származ-  
zik, tehát az ilyen horuthoz kívántatik nedves és hű-  
vesítő remedium; ha hideg és nedves, melegítő és  
szárazto orvosság kivántatik; A' száraz horut ellen  
Kender magot végy, kit főzz meg tejben, és az után  
egy mosárban törd-meg jól, és fatsard által egy ruhán  
kit osztán a' lonak egynehány reggel egymás után a'  
torkában tölts,

*Igen jó por, az nyerses horut ellen.*

Végy Fœnum Græcumot,

Vörös hagymát,

Mustár magot,

Kender magot,

Sót, fertály-fertály fontot,

Ezeket meg-törvén elegylts őszve, abrak között,  
adgyad a' lonak; A vagy végy tölgy-fán nő tudő fű-  
et, kit törj meg, és háromszor add az abrakkal neki.

*Az kemény szív, has és szűgy verőség ellen.*

Ezek a' betegségek mind edgyek, tsak hogy neve-  
sek különböz, de a' kemény verés ártalmasb a' rő-  
tid lelegzetnél avagy fuladozásnál, mert még is la-  
sán laflan az orr-lyukakon lelegzetet vehetni, de az  
szűgy verés minden ereket meg-mozgat, és e' beteg-  
séget summa szerint *pulsu*ának híják.

A' nehéz lelegzetnek avagy fuladozásnak idején,  
llene alhatni, mert az a' tudóból és melléből ál-né-  
sa a' fejéből szokot esni mint a' májából, ki miatt  
minden teste egésztelen, de az orvossággal ezt fel-  
tarthatni és ideig segíhetni, de nints jobb mint az il-  
ven lovon hamar eleb adni, mert a' lok orvolasát el-  
nem győzi az ember, ki tsak hejába valo dolog.

Annak-okaért találtam nygan e' betegséghez va-  
co orvosságot, a' kívül élhetz: Végy edgy marok  
perje fűvet és sót, a' perje fűvet ped g meg-törvén.  
bedd meleg avagy hideg vízben, az után ki-farsard, és  
lonak adgyad meg innya, de a' fűvet dugjad az ló  
orr-lyukaiban.

*Lovak Orvostáosa*  
*Torok gyikot fel fokaszteni.*

Ha a' torok gyik fel fokadni nem akarna, tehát bort és iros vaját forraly egybe, és kösd melegen a' ra ruhával, az után bab számat, fenő magot főzz jó vizben, és azzal párold a' lovat, úgy hogy az orralyukában is mennyen, ezt három nap egymás után, mivellyed, ezek után vegy egy fatskát, mellyet tekermeg vékonyon ruhával, azt meg-kenvén tyukmonnfzekivel, és told a' lo' orralyukaiban a' mennel bellye lehet, ki miatt a' genyetség ki-tolyodik, az után a' l' egyek füvet és el. mulattya.

*Taknyos, avagy beteges fő fájásról.*

Noha ez más betegség, de még is hasonlon hány ki az orralyukakon a' genyetséget és taknyot, fuladozás is mint ha kelevényes torku volna a' fejéből való rutinság ki folyása miatt, mert a' gonosz nedvesleg az esgetztetere is ártalmat hoz, ez illyen betegséget néha 4. hét alatt, néha 9. hét alatt, néha pedig fertályl elzténdeig is alig gyógyíthatni meg, de tovább maraos a' rüdeje mája rothad és meg hal. Igen veszedelmes betegség ez, a' mint a' receptákbol eszedbe vehedd. Ha azért lovadnak feje fáj, Atratzélt végy, ki szépen moss meg, és szárazon porrá törjed, sóval elegy adgyád a' lonak az abrakban meg-enni, és töm. nnel füstöllyed s használ.

*Ha valamelly Lónak heves szemei vadnak, un-  
 talan folyiak és majd meg világtalanodnak.*

Az o'ly n lonak kővér feje vagyon, és némely ne-  
 vel hoszizú lerényt, mely lonak a' Hold első tertályán

Fekete

Fekete gyopárt, Fetske füvet, és öreg bojtorján győ-  
keret porát törve adgy abrakban enni, és meg. tartya  
szeme világát.

*Probált recepta, az sebes Lovat 9. napok  
alatt meg. gyógyítani.*

Elsőben a' seb körül el kell borotválni a' szőrt am-  
nak. egy darab fehér ruhával meny Nap támadatt e-  
lőtt a' folyó vízhez, és mosd meg azt a' ruhát a' folyó  
vizben, az után azzal a' seb környékét mosd, annak  
utánna el. vivén azt a' ruhát, és egy meddő fát keress,  
mellyet hasíts-meg. és tedd a' hasadékban, ez valósá-  
gos dolog, meg. gyógyul.

*Az melly Lonak az nyelvén való fogyatkozás  
vadnak. úgy mint meg. zabálás avagy  
meg. harapása miatt.*

Végy 2. gr. Rosa mézet,  
fertály font mézet,  
1. lot éget timlót,  
Fejér Gálitz kőver,  
Oltatlan meszet, két két lotot,  
fél lot tört borsot,

Ezekből tsinálly irat, és kennyed a' ló nyelvét vé-  
le, demind addig fékben tartsad, mig meg. gyógyul,  
ha pedig a' nyelve keresztül igen sebes volna, azt kü-  
lőmben meg nem gyógyíthatni, hanem egy darabot  
lél. mets benne a' sebnél, nem fog ártani, ha izinten  
nem egész nyelvű lészen-is.

*Ha az Lovak füle evesedik.*

Az melly Ló kelevényes fülű, és a' fülei evesedni kezdenek, az lészzen a' rothatt vérből, és a' lovon akkor vért eresztetni kell, és méz lugot és vizet egy kevés dio olajjal öszve tsinály. kivel ösztán napjában kétszer kennyed a' fülét, igen használ.

*Fülekben való Nyű ellen.*

Az újaiddal tapogasd meg a' ló füleit, és a' holott lágnak aránzod, ott mesd-fel egy beretvával, kiben ösztán tégy Grispánt, és gyógyíts bé a' gyógyító irak közöttledgyikkel, a' kit e' könyvben találsz.

*Fül daganatról.*

Végy Vörös száru Fekete ürmöt,

Nap után járó füvet,

Apro bojtorjánt,

Eb szőlő füvet,

Farkas almát,

Tormentillát, egy-egy marokkal.

Mind ezeket borban avagy sörben főzd jól meg, az után jó melegen kősd a' lo fejére.

*Az melly Ló akar az Istállóban akar mező-  
ben a' földre esik.*

Elsőben-is a' nyelvét nézd meg ha száraz, mint ha hideg lenné, akkor végy egy hegyes kést, kivel az nyelve alját szurd meg hogy vérezzék, de ha a' nyelv

vén tajték áll, tehát gúlisztás a' gyomra, akkor végy  
dhamut, kitt főzz jól meg, és azzal kend a' lovat há-  
romszor napjában mindenkor melegen.

*Egy igen jó Dealthea Irat készíteni.*

Végy 2 font öreg Pap sajt gyökerét, de ha azt nem  
kaphatnád, Disznó kenyér gyökerét,

Fœnum Græcumot.

Len magot, mind törve, egy-egy fontot,

Ezekre tölts hæv vizet, és rajta hadd álljon két na-  
pokon, az után ki-fatsard, kirelmét tölts edgy itze-  
dbort, ez után igy tselekedgyél:

Végy 12. font Pünkösdi havi irós vajat,

Gyantát,

Terpentinát,

Vialzat,

Fa olajt,

Len mag olajt, egy-egy fontot,

Ezeket egy katlanban mind addig kell főzni, míg  
a' nedvesség ki-fő belőlök, ha azt akarod hogy ez a'  
Dealthea sárga legyen, tehát tégy egy tört Curcumát  
és egy kitsiny sáfránt belé, kit velektel-forralván, az  
után ruhán által szűrj, és úgy lesz igaz Dealthea.

*Hévség ellen való jó Popiomot készíteni.*

Az öreg Nyár-fa bimboját szedgyed ki fokadása  
előtt, meg-törvén gyurj őszve Disznó hártyával, kit  
pöntzében el-téven mind addig ott tarts, míg e' hő-  
vetkező fűvek meg-érnek, akkor oltán:

Végy

Végy széles levelű Atráztelt,

Eb szőlő füvet,

Pipatsvirágát avagy ágát,

Kaprot,

Tabák zöld levelét,

Aprofűl füvet,

Keresztes füvet,

Zöld olaj fa levelét.

Őszve-vagdálván ezeket egy mosárbantörd őszve, fatsard-ki a' levét belőlők, az utánja' fírral valo bimbokat egy üstbe tegyed, és a' ki-fatsart levét reá tölts, vén mind addig főzzed míg a' nedvesség ki. fő, az után ruha által szűrd meg, mely minden hévség és daganat ellen valo igaz popiom, de a' főzés közben, egy itze bort. is tölts közébe.

### Fegyvernekes Ir.

Végy 8. lot Medve firt,

8. lot Borz firt,

4. lot tört holt tetemet,

4. lot holt Fejen termett mohot, de ha az nem kaphatná, tehát az akasztó fa alatt lévő ember tsontokon ha kaphat, az leg jobb.

Tömjént,

Myrrhát,

Vér követ,

Vörös Sándolomot, négy-négy lotot,

Ezeket egy serpenyőben olvazd őszve hogy Ir legyen belőlők.

Ha

Hát azért oly sebre találkoznál, kit fegyverrel a-  
vagy késsel sebesítettek volna meg, tehát csak ebben  
az irban végy és azt a fegyvert köld véle, ha kaphatod  
a' mellyel a' sebet törték, de ha azt nem kaphatnád,  
tehát végy oly fátskát, kivel a' seb mélységét mérd-  
meg, mely fátskát ez irral meg-kenvén szép tiszta  
ruhátskával köld-bé, kit oly helyre tégy, hogy a' por  
nem esse, és se meleg se igen hideg helyen ne ál-  
lyon, a' sebet pedig ne kössed, hanem tiszta ruhával  
és vízzel kit-tízsítsad, és nem szükség hogy teletted  
dhozzá lásd, meg-gyógyul.

*Ha az Lótörényében vagy farkában tetű va-  
gyon, miképpen veszed a' zt el.*

Végy Belénd fűvet,  
Fejér ürömöt,

Tyuk ganéjt, mindenikben egy jó részt,  
Vizben jól meg főzvéen lugottsínály belőlők, kivel  
mosztán a' ferényet avagy farkát moslad, kitől mind el-  
vesznek a' tervek.

*Etel kívánó Por*

Végy Boldog aszony ágát.

Gentianát,

Sárga viola gyökerét, fél-fél fontot,

Fœnum Græcūm,

Babért,

Fekete nádaly fűvet,

Szürke büdös követ,

Fenyő

Fenyő magot,  
 öreg Csilángy ökeret, száraztottat,  
 Sót, egy-egy fontot,  
 fertály font Elepnánt tsontot,

Porrá törvén ezeket jól őszve timporállyad, hogy  
 ha látod hogy a' lovad inkább el-vész, mint hizik, te-  
 hát minden reggel egy kalánnal meleg sőr etzetben  
 téven, a' torkában tölts. Annak utánna magán 1.  
 fontot tégy fél felé e' porból, és minden este és reg-  
 gel egy kalánnal az abrak közibe töltsed meg, vizez-  
 vén adgyad neki, hogy kinefuja.

*Takonyról való jó recepta.*

Végy Fenyő magot,  
 Angelicát,  
 Gentiánát, fertály-fertály fontot,  
 fél font Fejér hunyort, mind törve,

Négy pint ferrel egy újfazékba jól be-tsináld erő-  
 sen meg-főzzed, kiből minden reggel melegen 4  
 kalánnal tölts a' torkában. Ismég:

Végy Fekete nadályfüvet, és  
 Bolust, fél fél fontot, meg törve.

Ezeket is timporáld őszve, és az abrakot meg-vi-  
 zezvén mindenkor egy kalánnal tölts, valamig abba-  
 tart.

*Meg más azonról. ha az előbbi Orvosság  
 nem akarna bajznalni.*

Végy Babér olajt,  
 Kin-esőt,

Fa olajt.

Kutya firt, egy-egy gr.

Minék-előtte ezeket őszve-tsináld, tehát a' Kín-  
őőt a' Babér olajban meg öllyed, és úgy őfztán min-  
nen reggel mig benne tart, egy kalánnal ebből mele-  
sen tölts az orra lyukaiban.

*Ha valamelly Ló belől rothad.*

A' Sül-disznót egy új fazékban jól be tsinálván  
tűznélégeld porrá. Annak-utánna:

Végý fél font tündő füvet,

fertály font Angelicát,

Farkas májat,

Egér fül füvet,

örvény gyökeret, törtön négy-négylotot,

Ez szetszámokat egy kőből borban avagy sörben  
kell jól meg-főzni, és három hét alatt minden nap 4  
kalánnal éhomra a' ló torkában kell tölteni, és két-  
óráig arra koplátatni, három tsötörtőköñ egy-más  
után a' tündő eret kell meg-váogatni. Annak-utánna  
két hétig egymás után, a' mint aránzó, az étel kivá-  
nó porban kell néki adogatnod, a' miképpen fellyeb  
e' könyvben meg-találod.

*Igen jó recepta, ha az Ló meg-rokkan avagy*

*meg-sérszik, sós meg-szakad, annyira*

*ra hogy az béli ki jár.*

Elsőben fogd meg a' bélit, és újaiddal a' hátullyá-  
ban nyomogasd-bé, Annak-utánna:

Végý

Végy Apro bojtortjánt,

Chelidoniát,

Eger fűlfűvet,

Fekete nadályfűvet,

Fekete úrmöt,

Vörös mályvát,

Retek levelet,

Pap sajtot, egy-egy marokkal.

Ezeket a' füveket egy fazékban sörrel főzd-meg  
kikkel jó melegen a' sebet párold, annak-utánna egy  
vászon zatskóban a' füveket téven a' sebre kössed, és  
két oráig rajta hadgyad, ezek után ismét készíts nek  
ilyen gyógyító italt:

Végy Farkas almát,

Tormentillát,

Csába fűvet,

Fekete nadályfűvet,

Sárkány vért, mind törve, két-két lotot.

Főzd-meg három itze sörben, és minden reggel  
éhomra 4. kalánnal tölts a' ló torkában, és a' sörben  
főtt füvekkel párold és kösd a' sebet, továbbá ismét  
tsináld neki ez irat:

Végy 6. lot mézet,

Fejér Lud sirját,

Fejér liliom olaját,

Csont velőt,

Sárkány vért,

Popiomot,

Dialtheát, négy-négy lotot,

Ez szerzsámokat tsináld irnak, és minden este a'  
ló sebet kennyed vele, míg benne tart.

Igen jó recepta, ha valamelly Ló lábba

ketté törik.

Vegy öreg pap sajt gyökerét,

Csaba füvet,

Fekete nádály füvet, egy-egy fontot,

1. kalan oltatlan meszet,

fértály font tört Mastixot,

1. Kiket borbau mint a' kását úgy főzz-meg, és mi-  
lyt a' tűztől ki-vezed, azonnal hat tyukmonya-  
s belé, habard őszve, és ottan vele melegen kössed.  
munka-utánna vegy ling vasat, kivel őszve szorítsad  
d be-keffed, harmad napjában ezt meg. újítsad. De  
oonban e' következendő port-is untalan abrakkal  
mini meg-adgyad:

Vegy öreg pap sajt gyökerét,

Csaba fü gyökerét,

Fekete nádály gyökerét, tizen-két-két lotot.

*Ha az Lovon sárgaság vagon.*

Arrol meg ismerheted, mert a' szeme fejére sár-  
és betegeskedik, szérivel nem-is ehetik, ezekkel a'  
terszámokkal kell élned:

Vegy fél lot Sáfránt,

2. gr. Rhabarbaromot,

6. pénz arra Angelicát,

tört Pap füvet,

tört Gentianát, egy-egy gr.

1. Bor etzetben melegen 4 reggel éhómra tölts a' ló  
orkaon, és két óráig hadd koplallyon, ez után vá-  
lald-meg rajta a' tudó eret.

G

Igen

Igen jó recepta, ha az Ló megdagad és az nedves-  
ség a' tüdejéről és májáról az oldala isontyai közt ki-  
szivárkodik, és a' daganat a' bőr és hús között  
marad, kiváltképpen ha a' szűgyében,  
ekképpen szivárkoztasd ki.

Először a' szűgyébe tsinály egy lyukat, kiből eg-  
árat tarts mindenkör, hogy a' daganatból a' víz ki-  
szivárkozzék, az után főzz timfó vizet, kit a' febbe főtt  
köndőzz, hogy a' daganattisztuljon, ennek után  
illy italt tsinály néki:

Végý Farkas almát,

Tabák levelét,

Torméntilla gyökerét,

Fekete nadály fűvet gyökereitől,

Sébgyógyító fűvet, egy-egy marokkal,

Harmad fel itzeborban főzd meg ezeket, az után  
egy ruhán szűrd által, és öfztán három reggel meszál  
szelyenként tölts a' lo torkában, a' fűveket pedig  
még forrald-fel sörben, és a' daganatot párold vele,  
az után ez irat készíts néki:

Végý szek-fű olajt,

Tabák olajt, két-két lotot,

fertály font Popiomót,

4 lot Terpentínát,

fel lot Grispánt,

fertály font Mézet,

Olvazd öfzve ezeket egy medentzében a' szén-  
hogy Ir legyen belőlőlők, a' febet lizepen ki-tisztítsa  
és az után az irat szöfzre kenven a' febbe tegyed, ez  
niveled mind addig míg meg-gyógyul.

*Ha valamelly Ló annyira el hevül, hogy az  
kővére benne meg olvad.*

Arrol meg-ismérhedd, mert belőle a' kővérség ki  
hat mindenütt mint a' vaj, mely miatt beteges, nem  
tarthat, végre ugyan le-eshik, de idején eleit kell ven-  
ni orvossággal, ilyen-képpen:

Végy 2. lot tört Angelicát,

4. lot Kútya sirt,

fertály font Fa olajt,

Hidegen ezeket 1. itze Eb szőlőfü és Veronica  
szűzében őszve timplorald, kit három reggel egymás  
után a' ló torkában tölts, ez ital után ismét ilyen  
szűzőkkel ély:

Végy más-fél lot tört Levendulát,

1. gr. Fa olajt,

1. lot tört Spicanardot,

Ezeket egy kis ruhátskában tedd, és a' ló hátullya-  
n mentül bellyeb lehet taszits bé.

De minek. előtte ezt meg-tselekedned, tehát az  
1. tisztitsad valami vékony ruhátskával, ki után ősz-  
nán ily receptával kell ismét élned:

Végy Veronica vizet,

Eb szőlőfü vizet,

Eperj vizet, egy-egy mészelyt.

Őszve töltsed mind ezeket, és a' lónak három reg-  
gel tölts a' torkában, ki után vágasd meg rajta a' tüdő  
vagy farkantyú, avagy penig a' rokkano eret, pro-  
stium est.

*Egy jó seb gyógyító ital, az melly Lótestében  
meg sérszik a vagy rokkan.*

Végy Czitvort,

Szeretsen dio virágát,

Rák őrvént, Galangát,

Varju szemet, deákul *Nux vomica*,

Gummir, egy-egy lotot.

Ezeket bor etzetben négy izben tölts a' ló torkában reggel és este, ki után 3. vagy 4. óráig koplallyon.

*Igen jó recepta, ha az Lonak torok-gyikja vagy, miről ismerhetni meg.*

Ezen ismerdtedd meg, mert a' nyelve fekete, és a bőre le mégyeri.

Végy Timsót,

Mézet, hat-hat pénz árrát,

Edes fát,

Csukor-Candiát, egy-egy gr.

1. marok Árpát,

Meg. törven ezeket, az után egy itze sörben meg főzzed; és hűlőn napjában három vagy négyszer a' ló torkát ki-mossad véle, de a' torkában-is bé-lője az után a' nyelve felett és alatt való ereket vágasd-mon neki, és hadd jól vérezni, továbbá:

Végy 2. pénz árra timsót,

2. gr. mézet,

Grispánt,

Mastixot,

Burnsteint, mind törve, hat-hat pénz árrát,

Mind ezekből tsiná y irat, kit pinzellel a' lo tor-  
 ában kenye, a' száját-is mindenütt vele meg-kennyed  
 étíizer, és egy oráig fel-kötve tartsad, az zabolára is  
 őls egy ruhátskával ez irban, és ideig rajta hagyván  
 mind szája és nyelve tőle meg-lágyul, ha azért az il-  
 yen lovat itatni akarod, tehát egy kevéssé meg-me-  
 ggyis a' vizet, tehát hamarab gyogyul.

*Ha valamelly London Bőr szorétás vagyon,  
 miképpen ismérhesni-meg.*

Azon hogy a' teste fel-puffad mint egy Dob. Az-  
 irt a' szűgye elein borotvával mels egy újnyi lyukat,  
 és tegy a' sebbe egy babni fekete hunyor gyökeret, kit  
 armad napig tarts benne, de az állat fel. kösd hogy  
 magát ne nyalhassa, kivel a' daganat meg-gyogyul.

De hogy ha a' lo igen fel-dagadott volna, tehát ez  
 receptával a' daganatot kennyed:

Végy 1. gr. Rosa vizet,

Mézet,

Görög fejért,

Fa olajt, fertály fertály fontot,

Ezekből tsinály irat, és napjában hidegen négyszer  
 kennyed vele a' daganatot.

*Egy jó recepta, ha valamelly Lonak igen nagy hir-  
 selenséggel az egész testemint egy tyukmony, a-  
 vagy ököi, olyan nagy keleűnyekkel  
 rakva lenne.*

Végy Velentzei törjéket:

tört Babért,

tört Rák Örvént. egy-egy lotot,

Ezeket egy mészelyborral tölts a' ló torkában, és e  
ital után két óra múlva vágasd meg a' lovón a' tüd  
eret. kit hadgy, ol vérezni, az után:

Végy 1. itze Bor seprőt,

fertály font tört Fő kaponyát,

2. Kalán söt.

Habard őszve ezeket, és a' lo testét egészen kenor  
meg véle, kitől a' kelevények el-vesznek.

*Jó recepta, az melly Lónak az füle meget fuvó  
féreg legyen, hogy juttat aboz, és miről  
ismerheted azt meg.*

Azon meg tudhatod, hogy a' ló ott a' tejét igen  
dörgöli és vakarja, az hol a' daganatban a' féreg van  
gyon, mely daganat vagy kelevény mint edgy tyullu  
mony oly nagy, ki ha magától fel nem akar rokadni  
tehát egy ér-vágó vassal meg kell nyitni. kiből rút sáns  
ga genyetség foly ki. kiből eleven féreg szokot lenni.

Miképpen kell azért az ilyen férgeket el-veztetni  
és a' lovat meg gyógyítani.

Mikor immár a' kelevényt meg-nyitottad volna  
tört Pisklotzot tegy a' sebbe, mindac dig míg a' féreg  
abba el-vész, kit ha eszedben vész hogy már el-vo  
szett, tehát ily szárasztó porral gyógyítsd a' sebet:

Végy 4. lot Fő kaponyát,

fertály font Fekete nadályfüvet,

5. lot ezüst glétet,

De ha már a' nyavalyá igen régi, és nem akarna meg-gyógyulni, tehát egy hegyes vassal súd által az orr-kelevent, kiben töltst terpentina olajt, és a' lyukat egy szál felől gyógyíts-bé, szőszre hintvén a' port onnat bédugjad a' lyukat hogy hamaréb gyógyuljon, de más szál felől a' lyukat mind' addig nyitva tartst oltatlan meszt szálra hintvén míg az első bé gyógyul úgy oltán az utas gyógyíts-bé, az ilyen nyavalyás lovat ekképpen meg gyógyithatni, próbált dolog

*Egy jó recepta, ha az Ló meg babonáztatik, miről ismerhetni meg, ez receptából meg tudhatod.*

Az meg-bájoltatott ló mindenkor csak áll feje le, és fűggeszte, izzad és lábai nem is járhat, ez három jegekről meg ismerhedd, mely ellen ezekkel ély:

Végy Perje fűvet,

Fekete coriandromot,

Öt levelű fűvet, egy-egy lotot, porrá törtön,

1. lot égetet ember tetemet törtet,

1. lot a' viz partra ki-verett faból vakartat,

Ezeket szépen meg törvén őszve timporalád. és edgy itze bor etzetben három izben töltst a' lo torakában, mindenkor jó ez italt bé adni, az után ember tsontot kell job felől a' ferénye alá kötni, melyek után el-hidd hogy meg-gyógyul,

*Ha az Lovat Gutta úti meg, mivel gyógyítsd.*

Végy égett Szarvas szarvát,

## Lóvak Orvosságes

Angelicát, egy-egy lotot,  
fél lot Rhabarbarát, mind törtön,  
2. lot Tönköly vizet,  
Csilán vizet,

Töly-fa levél vizet, egy-egy rempelt,

Habard őszve ezeket, és háromszor tölts a' lo tornakában, de ha ugyan nem akarna jobbulni, tehát másodszor-is vizzont ezt tselekedd, és nem mált egyebet tselekedgyél,

*Jedzés, ha jó iffjú nyerges Lovadat az fűre  
akarod botsátani. miképpen bány  
azzal,*

Kivántatik hogy a' talpát jól ki-faragják, és vékony patkot üssenek reá, hogy a' körmei inkább jobban nőhessenek, és könnyen nyargalodhassék a' fűvön.

A' patkolás után pedig mindigárt vágasd meg a' nyak hajlásban való eret, és ezzel kösd-bé :

Vég fertály font Terpentinat,

1. font Bolust,

3. pénz árra Buza lisztet,

1. mészely Bor seprőt,

1. rempel eget bort,

6. tyukmonyat mindenestől,

Mind ezeket egy fazékban főzd jól meg, és a' nyak hajlásátul fogva mind a' körmeig ezzel melegkenve dörgöllyed, és e' kenéssel a' fűre botsátlad. Es a' két hét alatt hogy mára a' fűben járna a' lo, mind két felő a' rüdő eret meg. vágasd rajta, hogy a' róz egett vér belőle ki-follyon. Ki által a' lo jó lábakat máj és a' rüdő-

tűdő béli egészséget találhasson. Ha pedig akarsz illyen lovat tartani, tehát Husvét után két héttel kellehez kezdened, és egészen Iván napig jó ezt művelned, de az után már nem olyan hasznos.

*Továbbá, ha jó nyerges Lovadat fűre nem akarod bocsátani és csak Istállóban tartani.*

Hasonló patkolással és kenéssel kell most-is a' loval bánni, a' mint fellyül elő-számlálálám, de azonba e' kövérkezendő fűveket-is az Istállóban adgyad neki.

Vég három levelű fűvet,

Földi borostyánt,

Apro portsint,

Gyenge sását,

Idején ért Arpát,

Őszve elegyits e' fűveket, de minden nap ujakat hozás, és adgy neki a' mennyit meg-ehetik, de zabot ne adgy, két holnapig tartsad így, és minden este meg-gázoltasd, de ez-is probált dolog, ha tehén-ganéjjal kenik a' lábait, ha szintén a' fűvön nem jár-is igen jó.

*Ha Lovad homlokát meg-akarod hodosítani.*

A' meddig akarod a' lo hogy hodos legyen, annyi-ra a' szőrt a' homlokán jól el beretvaid hogy ugyan vérezzék, égess 3 pénz arra gálitz követ porrá, és az borotvált helyet azzal hintvén jól bele nyomjad, továbbá az után ezekkel ély:

G 5

Vég

Végy Csont velőt,  
 medve hájat, két-két lotot,  
 Jobbé dörgöld a' homlokában, kit 12. napokon  
 egymás után mivelý, és valamint akarod oly hódos  
 lészen.

*Miképpen tsinálhatni az Lovat gesztenye  
 színű szőrén.*

Végy ezüst glétet.  
 Gálitz követ mentől jobbat.  
 Oltatlan meszet, két-két lotot,

Meg. törvén azokat bor erzetet végy hozzá, és jó  
 sűrűn tsináld mint a' főt káfa, de azt olztán 4. gr vá-  
 lasztó vízzel-is őszve habard. Ha ez irral lovadat,  
 háromszor vagy négyszer meg-kened, el-hidd hogy  
 gesztenye színű lészen, de hogy ha feketén akarod  
 festeni, tehát nyoltzszor-is kell ez irral kenni, és ugy  
 fekete lészen.

*Ha Lovadnaktsak edgyik lábát akarod feketén  
 festeni. avagy csak egy jegyet.*

Végy 3. jó marok zöld dió kopátsán,

2. lot Mastixot,

Gallest,

Gummit,

Gálitz követ,

Ezüst glétet,

Ténta port, mind törve, négy, négy lotot,

Jó erős

Jó erős bor etzetben mind addig főzd őket, míg kenetté válik, elsőben pár hüggel kell azt a helyt molnod a' hol feketén akarod, az után ez irral vagy négy-  
szer kennyed, és fekete szőrű lesz.

*Hamarjában az Lovon fekete helyt, avagy az  
lábát akarod festeni.*

Vég 2. lot Választó vizet,

6. gr. tiszta ezüstöt,

Az ezüstöt a' választó vízben egy étszaka tartsad,  
hogy az ezüst a' választó vízben meg emésztsődgyék  
az után kend azzal a' lo lábát, vagy más helyt az hol  
akarod, egy éj által fekete leszzen, *probatum est.*

*Egy recepta, hogy ha akarod, hogy Lovadnak  
hosszú serénye avagy farka nőjön.*

Elsőben meg kell nézned ha a' lo farkában igen  
rövid szőr szálak vadnaké, mert azok roszak, ki kell  
szaggatni, az után a' farka végét sebesíts meg, hogy  
az égett vér ki mennyen belőle, osztán végy mezei  
őreg kerek répát és vörös mályva gyökeret. kiket  
sörben főzz jól meg, és kend vagy mosd melegen vé-  
le a' serényét vagy farkát füsűlgétven egész a' bőréig.  
annak-utánna végy tsont velőt és azzal kend a' farka  
végét és a' serény fölét, de jól be dörgöllyed, ezt  
minden hétben egy íz mive llyed.

*Miképpen*

*Miképpen kell az Lovat Török módon  
vörössen festeni.*

Elsőben timsót főzz vízben, kivel a' lo serényét és farkát melegen mossad, de ha csak félig akarod megfesteni, csak addig mossad, annak-utánna :

Végy 2. lot Vörösbersent,

4. lot Gummit,

6. lot Gallest,

1. marok zöld dio kopását,

Két oráiglan főzzed ezeket 4. pint vízben, de ha igen bé főne, tölts ismét egy keves vizet reá, de úgy hogy csak két pintig maradjon. Annak-utánna három font török festéket végy, a' főt vizet tölts reá, az után egy medentzeben öker jól őszve gyúrjad mint egy tészta, kivel ősztan jól be-dörögölve a' lovat fessed, ki után mind serényét és farkát ruhával jól bekössed. De ha a' lovat félig akarod festeni :

Végy 10. font timsót,

6. font Bersent,

12. font Gallest,

6. font Gummit,

3. marok zöld dio kopásat,

Es mikor ezeket őszve-elegyited, tehát 4. ökör epéjét, istégy közébe, és a' lovat dio olajjal füsüllyed-

*Német módon az Lovat vörössen festeni.*

Elsőben 1. font timsót vízben főzz jól meg, kivel a' lo serényét és farkát mosd-meg, és egy étszakán hadd úgy állani, az után erős bor etzetet vévén egy keves

kevés festséggel jól főzd-meg, de ki ne fuffon, mert nem lesz jó, a' serényét és farkát bé-fonva tedd a' festségekbe; inkább hozzá szíja, kit 3. vagy 4. ízben kell tselekedned, de verőfényen avagy meleg szobában festsed, és a' serényt és farkat dio olajjal fűsüllyed, kitől szépen fog félneni.

*Jó recepta, az melly Lonak Fibelekje vagyon  
miről ismérhetni meg.*

Azon, mert a' fejét alá tartya és a' fülei hidegek, a' szeméi folynak. Akkor a' fület edgy újnyi szélességnyre szakard-le, és az álla és nyaka között csomót találsz, kit egy ér-vágó vassal vágj-fel, kiből osztán egy babni piszkotzot tégy, kitől meg-evesedvén kifoly, az után borral mossad, és többé ez betegség őtet nem bántya.

*Más recepta, ha az Lot érdét meg-ütik;  
avagy sérül.*

Végy 3. lot mézet,

3. lot Nyárfa bimbo olaját,

3. lot Terpentinat,

1. lot fekete nádaly fűvet,

Mind porrá törjed, és öszve-kevervén irat tsinály belőlök, csöpüvel kösd a' sérülésre és más bőr növi a' tsontot. De ha meg-dagadna, tehát végy 2. gr. Rosa vizet, 4. tyul mnyat, fertály font Gőrdög f. fert. fertály font Bolust, kikből tsinály hivesítő Flastromot, és azal kennyed mind addig, míg a' daganat el-vész.

*Igen*

Igen jó recepta, az tsépő közört való  
Féreg ellen.

A' tsépőjén való kelevényt egy ér-vágó vassal vágd fel, és vëgy osztán fél lot égetet Gálitz követ és fél lot Mercuriomot, kiket törj-meg, és 1 gr. mézzel elegyits öszve, és három napokon egymás után tedd a' sebbe tsöpüvel, de mindenkör szépen ki-mossad.

Az utáni ismét vëgy 6. pénz arra Görög fejért,

6. pénz arra ezüst glétet,

Ezeket egybe elegyítsed, és vélek a' sebet hintsed, ki után ismét új bőr nővi.

V E G E.



# REGISTROM.

Melyben a' Lovakról ez Könyvben  
feljédzet betegségeket az Folius rendi.  
szerint rendel így találsz-fel.

1. Jegyei mi legyen az Lonak, hogy hatyad fő, és  
miről ismérhetni meg, Idem
2. Továbbá, az Lo ha két esztendőös miről ismér-  
hetni-meg, és melly magassat nő, Idem
3. Mikoron te valamelly Lovat curálni avagy  
gyógyítani akarnál, Idem
4. Miről kell ismérned midőn az Lonak ilyen  
betegsége legyen, Idem
5. Recepta, miképpen kell curálnod ezt az be-  
tegséget, Idem
6. Miképpen tudhatni meg ha az Lő jó uton jár-  
róé vagy egésséges, Idem
7. Az ménes tartásról, az ménesben mitsodás  
Lovat kell botsátani, Idem
8. Az magával hozta gántok ezek kikest vagy az  
Kantzától vagy az Mēnlotól vőrt, Idem
9. Ha azért illy jó ménes Lora találsz, és azt az  
ménesben akarod eresztetni, így tartasad, Idem
10. Mikor valamelly Lonak kedve el-múlik, mi-  
képpen kell azt ismét viggá tenni, Idem
11. Ha az Lő az Kantzaktól meg rángattatik, Idem
12. Ha valamelly Lonak farka meg-vész, Idem
13. Ha kist

# R E G I S T R O M.

Ha kis tsikot abrakhoz akarsz szoktatni, mint kell azzal bänni.	8
Miből lesznek az tsikok gilisztások,	Idem
Más, mitől vagyon és honnet hogy giliszt:	Idem
Jó ital ha belölt sipdesik az giliszták.	9
Ugyan azonról.	Idem
Meg más ugyan azonról.	Idem
Az ki tettző feregéről, kik az szügybe van	10
Ha valamelly Loban férgek vadnak, és tso- mokat vetnek ki.	11
Abrak közibe való igen jó por.	Idem
Más igen jó por az férgek ellen.	12
Az magát ki-rágó fereg ellen, kit kis Portzel- nek neveznek.	Idem
Probált recepta, az Szür fereg ellen.	13
Hogy kell meg-ismérni mikor az Lovon Scor- butus, az az sok gonosz nedvesség:	Idem
Ha Lovadnak kövér szemei vadnak.	14
Mikor az Lo szemét meg-ütik.	15
Ugyan azonról.	Idem
Hályogos szömmü Lorol.	16
Más szemről való Ir.	Idem
Szemről való meg-probáltasott viz.	Idem
Mikor valamelly Lo az futásban el fűlad.	17
Mikor az Lo beteg és nem tudhatod okát.	Idem
Az melly Lonak vizelleti meg.all.	18
Az melly Lo nem ganejölhatik.	Idem
	Arra

# R E G I S T R O M.

Arra valo Crystier.	Idem
Bélszorulás ellen,	Idem
Az melly Lovat az kország bánt,	19
Igen jó és próbált Liktárium, Az melly Lo felleltetb nyerses, akár széltől &c.	Idem
Ha valamely Ló meg zabállik, avagy szágúltatik,	20
Ha valamelly Ló meg-útközik,	21
Ha az Lo az mohon valo italtol meg-zabál:	Idem
Ha valamelly Lo meg merevedik.	22
Hogy az Ló meg ne merevedgyék, ha meszsze úton jár sz rajta.	24
Hogy az te Lovad mindenkor vidám legyen, Item, ez a' Poris az bóbájossággal.	25
Miképpen ismérhetni meg, ha az Lo az Kereszt isontban meg-rokkant.	Idem
Mikor az Ló nyaka meg-rokkan, avagy kinyul.	26
Ha az Lo valamelly tagiában meg-rokkan, akár bajlásban, akár egyébütt,	27
El-száradás ellen való kenet, mikor az Lo az szügye hajlásában szárad.	29
Miképpen kell meg ismérni, midőn az Lónak hátulso laba rokkant ina hosszab.	31
Ha valamely Lónak az hátulso rokkan lába ina rövidebbi.	Idem
Ha valamely Lónak meg-dagadnak inai.	32
H	Hogy

# R E G I S T R O M.

Hogy kell az Lovat meg vidámitani.	32
Ha valamely Lonak holt teteme vagon.	Idem
Mikor az Lovon Spatt nevű betegség vagon.	33
Fuladozó Lonak való orvosság.	34
Ha valamely lovat meg lőnének, arról.	Idem
Vérnek meg állatásáról.	35
Ha valamely Lovat meg vágnaak avagy szur- nak és az vére meg nem áll.	Idem
Igen jó víz, ha valamely Lovat meg-lőnek, ezzel vérét meg állítani.	Idem
Egy igen jó hévségről való Kenet.	Idem
Még is egy igen jó hévség ellen való por.	36
Ha valamely Lovat Lántsával avagy Kopia- val meg öklölnek.	Idem
Egy jó Ir, ha valamely Lovat meg-lőttek avagy meg égettek volna.	37
Ha valamely Lonak meg vágtaak avagy szur- ták térdben, forgó tsontban az lábát.	Idem
Iz-víz ellen.	38
Egy próbált melegen való kötetést készíteni.	39
Miképpen ismérhető meg, hogy ha az Lo- ki-minyult térde avagy bokája ismét helyére állott.	Idem
Egy jó recepta, ha az Lonak térdgyén avagy bokáján folyo Epéje vagon.	40
Ugyan azonról.	Idem
Az tellyes kaptáju Lorol, próbált orvosság.	Idem
Ha	

# R E G I S T R O M.

Ha valamely Lonak az Kaptáján körme hasadéka volna.	41
Körömhasadékról és Kaptanővééről.	Idem
Más ly ugyan azonról.	42
Egy igen jó ly, mikor az Lonakrosz körme vagon, hogy tőle nőjön.	Idem
Ugyan azonról.	Idem
Ha valamely Lonak az ütésben meg. sérül az lába, és az Kaptalól genyetség jár ki.	43
Igen jó recepta, ha valamely LOTSillagos, az az korságos, mint kell meg. ismerni.	Idem
Vizet készíteni, kivel minden-féle fogatkozásokat gyógyíthatz.	44
Ha valamely Lo az úti járásban meg. rázódik avagy sibalodik.	45
Hogy az Lo elne rázodgyék.	Idem
Ha az Lonak eleven hús az Kaptakörnyékén avagy egyébütt tolyodnék ki.	46
Igen jó recepta, mikor valamely Lonak seb helyei az Kaptában evésednek.	Idem
Eszében-véves. mikor az Lo körme meg. hasadott.	47
Midőn az Lovat meg. nyilazzák, avagy szegben hág.	Idem
Egy igen jó gyógyító ital, minden-féle nyavalyákról.	Idem

# R E G I S T R O M.

Vizet készíteni, minden féle nevések gyógyi-  
tásáért, úgy-mint szűmöltső: 48.

Más chez hasonló jó viz. rothadó sebek és  
szűmöltsők ellen. Idem

Gesztenye színű irat készíteni rossz körömhöz: 49

Zöld száraztó Flastromot tsinálni, kivel az  
ki nőtt húst visszsa-térithetni. Idem

Arrolegy jó kötés, midőn valamely Lonak,  
hévség legyen az lábában. Idem

Kő Epe ellen. Idem

Mikor valamely Lonak kő-epéje az talpa  
környékén ki-fakad. 50

Igen jó recepta, ha kôrme szorul az Lonak,  
miről ismárhetni-meg. Idem

Köröm gyökér enyészése ellen jó recepta. Idem

Fülben valo kelevényről. 51

Az mely Lo nem halhat. Idem

Egy igen jó flastrom. Idem

Más Flastrom. 52

Seb enyhítő és hívesítő Kenet. Idem

Tisztító és gyógyisó Kenet. Idem

Száraztó Flastrom avagy Ir. 53

Sebre valo Ir. Idem

Más száraztó Flastrom. Idem

Minden-féle kelevény ellen. Idem

Seb és szakadásfrol valo Ir. Idem

Fel-avagy ki-rágó Ir. Idem

Szárastó

# REGISTROM.

Száraztó Ir.	54
Tyukmoly olajt készíteni.	Idem
Tisztító és gyógyító Irat csinálni.	Idem
Daganat ellen való Ir.	55
Igen jó hévséget enyhítő viz.	Idem
Minden-féle sebeket gyógyító Viz.	Idem
Minden-féle sebet gyógyító Por.	56
Igen jó Ir az Frantzu féreg ellen.	Idem
Mikor az Lo egész teste csomokkal rakva.	57
Minden-féle Seb gyógyító fekete Ir.	Idem
Turos avagy Koszos Lorul.	58
Fekete kosz avagy tőr irat készíteni.	59
Más Ir ugyan azonról.	Idem
Turrol való Viz.	Idem
Meg más ugyan azonról.	Idem
Más turrol való jó recepta.	60
Tsoportos lábú lorol.	Idem
Ugyan azonról.	Idem
Meg más recepta tsoportos lábú lorol.	61
Impokról.	Idem
Az tetemes körmű Lorol.	62
Az mely Lovon békolat vagyon.	Idem
Az Lo hátulso térdgyén való álsal járó epéről.	63
Ha az Lo hátulso lába térdgye lankad.	64
Ha valamely Lonak szűmöltsője vagyon.	Idem
Jó zöld Ir. az békolatban való sebről.	65
Az Lo lábai daganatrol.	Idem

# REGISTROM.

Ugyan azonról.	66
Ha az Ló lábai ki fakadoznak.	Idem
Ha az Ló szerszáma megdagad.	Idem
Ha az Ló tisztátalant vizellik.	67
Azonról.	Idem
Ha valamely Ló vért vizellik.	Idem
Midőn az Ló nem vizelhetik.	68
Meg más azonról.	Idem
Ha valamely Ló nem ehetik.	Idem
Ha az Ló biziké avagy nem.	Idem
Ha az Ló nem bízhatik.	70
Ha az Ló szájában Béka.	71
Az hevült Lovat miképpen kell enyhíteni.	Idem
Ha az Ló az nyeregtől megnyomatik.	72
Más száraztópor, ugyan azonról.	73
A mely Lonak Raj vagy az fejében.	Idem
Miképpen is mérhetni meg ha az Lorajas.	74
Ha az Lonak isendrsz bodulása vagy.	75
Midőn valamely Ló bolond bodulása.	Idem
Ha az Ló magvas bodulása.	76
Ha valamely Ló bolyokás.	Idem
Az Lonak szalonmás nyakat mettezni.	Idem
Az mely Lonak nyaka szegik.	77
Ha az Ló nyaka megdagadna.	78
Fáradtság ellen, Embernek és mind Lónak.	Idem
Az mely Ló Ruhát avagy Tollat eszik.	Idem
Ha az Ló fuladoz avagy nehezen lélegzik.	Idem
Más.	

# REGISTROM,

Más azonról.	70
Mog más ugyan azonról.	80
Horus ellen.	Idem
Igen jó por az nyers borás ellen.	81
Az keményszi v. was és szűgy verőség ellen.	Idem
Török gyikot fel fakasztani.	82
Tuknyos avagy hegyen fő fájásról.	Idem
Ha az Lonak heves szemei vadnak és folynak.	Idem
Az sebei Lovat 9. napok alatt meg-gyógyítani.	83
Az melly Lonak nyelvéen való fogyatkozási vad.	Idem
Ha az Lonak fülé cvesedik.	84
Fülekben való Nyű ellen.	Idem
Fül daganatáról.	Idem
Az melly Lo az földre esik.	Idem
Egy igen jó Dealtbea irat készíteni.	85
Hétség ellen való jó Popiomot készíteni.	Idem
Fegyvernek ir.	86
Ha az Lo serényében avagy farkában tein vagyon.	87
Etel kívánó Por	Idem
Takonyrol való jó recepta.	88
Meg más azonról, ha az elébbi nem basznál.	Idem
Ha valamelly Lo belől rothad.	89
Ha az Lo meg-sérszik. és béli ki jár.	Idem
Ha valamelly Lo lába keire törik.	91
Ha az Loven sárgaság vagyon.	Idem
Ha az Lo meg dagad és az old lából nedveff.	92
Ha az Lo kövérsi hétség miati meg-olvad.	93
Egy jó sérvést avagy rokkanást gyógyító irat.	94
Ha az Lonak torok gyikja vagyon.	Idem
Ha valamelly Loven Bőr szórására vagyon.	95
Ha az Lo teste nagy kéle vényekkel rakva.	Idem

# R E G I S T R O M.

<i>Az melly Lonak füle megei fuvó férgé vagyon.</i>	960
<i>Ha az Lo meg. babonáztatik,</i>	975
<i>Ha az Lovat Gutta úti meg.</i>	Idem
<i>Ha jó nyerges Lovadat füre akarod botsátani,</i>	98
<i>Ha nyerges Lovadat füre nem akarod botsátani,</i>	990
<i>Ha Lovad komlókát meg. akarod bodosítani,</i>	Idem
<i>Lovat gesztenyeszínűn festeni.</i>	1000
<i>Lonak edgyik lábát feketén festeni.</i>	Idem
<i>Hamarjában az Lovon fekete helyt festeni.</i>	101
<i>Lovadnak hosszszű serényt a vagy farkat nevelni.</i>	Idem
<i>Az Lovat Török módon vörössen festeni.</i>	112
<i>Német módon vörössen festeni.</i>	Idem
<i>Ha az Lonak Fibelekje vagyon,</i>	103
<i>Ha az Lo térdét meg. útik.</i>	Idem
<i>Az isépő között való Féreg ellen,</i>	104



